

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРА»

для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
за освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1 ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Одеса – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРА»

для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
за освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1 ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Затверджено на засіданні
кафедри інформаційних технологій
проєктування та дизайну
Протокол № 1 від 28.08.2024 р.

Одеса – 2024

Конспект лекцій з дисципліни «Дизайн інтер'єра» для студентів першого (бакалаврського) рівня денної та заочної форм навчання за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.1 Графічний дизайн за освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн» / Укл.: О. Ю. Белявська, В. А. Яровий. – Одеса : ОНПУ, 2024. – 62 с.

Укладачі:

Белявська О. Ю., канд. архітектури, доц.

Яровий В.А., канд. архітектури, проф.

Конспект лекцій укладений відповідно до робочої навчальної програми дисципліни «Дизайн інтер'єра», призначений для студентів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.1 Графічний дизайн за освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн». Містить 15 тем, що висвітлюють історію розвитку інтер'єру та сучасні тенденції його дизайну, визначають типологію і характеристики просторів, характеризують тенденції на створення емоційного інтер'єру на основі психології сприйняття простору і форми, розкривають вимоги до предметного наповнення сучасного інтер'єру. Текст орієнтований на формування професійної лексики майбутнього дизайнера та компетенцій, визначених освітньо-професійною програмою.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЛЕКЦІЯ 1. Інтер'єр як організований простір життєдіяльності людини. Уведення в теорію утворення інтер'єру	6
ЛЕКЦІЯ 2. Історичний огляд генезису інтер'єру. Сучасні тенденції дизайну інтер'єру в умовах постіндустріального суспільства	8
ЛЕКЦІЯ 3. Монопростір і поліпростір як первинні складові архітектурної композиції. Властивості та прийоми організації простору	14
ЛЕКЦІЯ 4. Типологія просторів. Їх функціональні та композиційні особливості	16
ЛЕКЦІЯ 5. Стильові різновиди інтер'єрів. Відмінності дизайну інтер'єрів залежно від географічного розташування будівлі	19
ЛЕКЦІЯ 6. «Європейський та американський інтер'єр. Англійський стиль. Прованс. Кантрі. Український етностиль»	23
ЛЕКЦІЯ 7. «Ар-деко. Модернізм. Хай-тек. Мінімалізм»	27
ЛЕКЦІЯ 8. «Дизайн орієнтального інтер'єру. Китайський, японський інтер'єр»	29
ЛЕКЦІЯ 9. «Модерні типи інтер'єрів ХХІ століття. Зв'язок інтер'єру з екстер'єром як складова урбаністичного розвитку сучасного західного міста»	32
ЛЕКЦІЯ 10. «Ретро-інтер'єр. Екостиль. Лофт»	35
ЛЕКЦІЯ 11. «Психологія сприйняття архітектурного простору і форми. Емоційна складова в дизайні інтер'єру. Мультисенсорний дизайн»	37
ЛЕКЦІЯ 12. «Моделювання сценарію інтер'єру. Специфіка візуального зонування простору. Освітлення. Колористика. Звук. Запах. Дотик»	42
ЛЕКЦІЯ 13. «Різновиди предметного наповнення. Меблі. Устаткування. Текстиль. Аксесуари»	49
ЛЕКЦІЯ 14. «Декор і витвори мистецтва в інтер'єрі. Стріт-арт і графіті як елементи дизайну інтер'єру»	55
ЛЕКЦІЯ 15. «Графічна мова дизайну інтер'єру. Ескізна та проєктна графіка»	58
ЛІТЕРАТУРА:	61

ВСТУП

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Архітектурний дизайн» навчальна дисципліна «Дизайн інтер'єра» є обов'язковою у професійній частині підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня освіти.

Мета дисципліни – опанування основних принципів образно-композиційного та функціонального моделювання інтер'єрів з урахуванням специфіки їх предметного наповнення; вивчення генезису інтер'єру; формування основоположних уявлень здобувача вищої освіти про творчу складову професійної діяльності та дизайнерський екологізм; розуміння теоретичних основ утворення штучного середовища життєдіяльності людини; набуття практичних навичок створення інтер'єру у взаємозв'язку з функціональною схемою; опанування спеціалізованих графічних редакторів для розроблення інтер'єру та його візуалізації; ознайомлення з сучасними будівельними технологіями та оздоблювальними матеріалами для побудови інтер'єру.

Завдання дисципліни:

- вивчення та застосування на практиці знань з різновидів стильових напрямів, що використовують у дизайні сучасних інтер'єрів;
- досягнення синергії у практичному застосуванні знань та вмінь, набутих при вивченні навчальних дисциплін професійної підготовки;
- вміння послуговуватися знаннями ергономіки у проєктуванні інтер'єру;
- активне користування цифровими технологіями для проєктування дизайну інтер'єру;
- оволодіння професійної лексики;
- напрацювання практичних навичок створення індивідуального проєкту інтер'єру з врахуванням функціональних особливостей і предметного наповнення;
- набуття досвіду творчого використання сталих композиційних схем і набору стильових ознак у створенні модерного інтер'єру;
- моніторинг сучасних тенденцій дизайну інтер'єру;
- напрацювання здатності до аналізу дизайнерського вирішення за визначеними критеріями з точки зору його успішної реалізації в натурі.

Для укладання конспекту лекцій використані джерела і література, наведені наприкінці тексту. З метою поглиблення знань та розширення ареалу охоплення трендів сучасного дизайну інтер'єру студентам рекомендовано в якості додаткових джерел послуговуватися галузевими науковими публікаціями та вивчати практичний досвід дизайнерів інтер'єру.

ЛЕКЦІЯ 1. Інтер'єр як організований простір життєдіяльності людини. Уведення в теорію утворення інтер'єру

Інтер'єр – це організований простір, який є вважається не тільки невід'ємною частиною архітектури, а перш за все становить її першооснову.

Інтер'єр в аспекті естетики – це архітектурно-художнє оформлення внутрішнього простору, яке забезпечує людині найсприятливіші умови життєдіяльності, це принцип взаєморозташування функціональних та декоративних елементів у приміщенні. Об'ємно-просторове вирішення інтер'єру є прерогативою архітектора, котрий об'єднує зусилля дотичних фахівців, зокрема дизайнера інтер'єру, для створення специфічного внутрішнього простору.

З поміж видів дизайнерської діяльності виділяються галузеві: дизайн архітектурного середовища, котрий своєю чергою розгалужується на дизайн зовнішнього архітектурного середовища і дизайн інтер'єру (внутрішнього архітектурного середовища).

Дизайн інтер'єру – це проектування, обробка й облаштування внутрішніх приміщень будинків. Ця галузь дизайну спрямована на організацію внутрішнього простору будівлі з метою забезпечити утилітарні й естетичні потреби людини при її взаємодії з цим простором.

Дизайн інтер'єру приміщення передбачає не лише зміну конфігурації простору, проведення будівельних робіт, але й оздоблення приміщення на усіх стадіях реалізації творчого задуму. До прикладу, дизайнер визначає види і сполучення опоряджувальних матеріалів, колірну гаму, набір дрібних деталей, підбирає меблі, освітлення, аксесуари.

Велике значення в дизайні інтер'єру надається функціональності, ергономіці, технічним характеристикам приміщення, що дозволяє досягти найбільшого комфорту для перебування у ньому людини.

Дизайн інтер'єрів у своєму складі містить: інтер'єри і обладнання громадських приміщень, житлового середовища та інтер'єри виробничих будівель. Кожен з цих типів внутрішніх архітектурних середовищ має особливості та визначає коло професійних завдань і проектних методів їх розв'язання.

Дизайн внутрішнього простору проектного приміщення здійснюється під дією наступних факторів:

- функціональне призначення – визначення мети використання приміщення, ролі приміщення у загальній розпланувальній структурі всієї архітектурної споруди чи її частини;
- конструктивні рішення – є визначальним фактором, що задає рамки для створення образу; це – огорожувальні конструкції (несучі і несені), віконні та дверні отвори (їх форма, габарити, пропорції), вертикальні комунікації (сходовні, пандуси, ліфти), інженерні комунікації;
- предметне наповнення – від функціонального призначення залежить зонування приміщення і наповнення відповідними меблями, обладнанням та елементами інженерних комунікацій; обов'язковим є врахування ергономічних вимог до усіх елементів інтер'єру;
- стилістика (стиль або стилізація) – узагальнений образ художньо-утилітарної виразності, зумовлений єдністю формотворчих засобів;
- засоби формування – світло (штучне або природне), колірна гамма, оздоблювальні матеріали, звук, запах.

Композиція інтер'єру створюється на основі поєднання таких його складових: конфігурації та габаритів приміщення, архітектурно-конструктивних елементів, меблів та обладнання, оздоблення, предметів декору, фактур і текстур матеріалів, що використовуються в інтер'єрі, колористики, освітлення.

Інтер'єр утворюється за естетичними закономірностями формотворення, тому художньо-композиційна цілісність внутрішнього простору залежить від усіх чинників. Наприклад, градація кольору, світла, вибір та застосування елементів декору стильова

єдність окремих меблевих виробів, визначені пропорційного співвідношення, характер членування меблевих систем тощо допомагають довести до логічного завершення образ інтер'єру. Зі зміною хоча б одного з цих засобів формування дизайну інтер'єру, змінюється характер об'ємно-просторової структури приміщення, і відповідно психологічна реакція на сприйняття цього інтер'єру. Це означає, що в інтер'єрі усі складові мають бути логічними і закономірними, такими, що витікають одне з одного, та утворюють єдине ціле.

Якісні відмінності зовнішньої архітектурної форми від внутрішньої зумовлюють виділення основних характеристик інтер'єру:

- просторова сутність інтер'єру полягає в обмеженні простору, призначеного для конкретного виду діяльності людини. В композиційній організації інтер'єру визначальним є характер певної діяльності та естетичне сприйняття простору у процесі цієї діяльності. Специфіка прояву діяльності віддзеркалюється в художній індивідуальності інтер'єру, який, за особливостями людської психіки, має бути індивідуалізованим і неповторним;
- самостійність існування інтер'єру відносно зовнішньої форми. Внаслідок розведеного у часі сприйняття інтер'єру та екстер'єру формується стійке відчуття незалежного цілісного художнього середовища, що існує незалежно від архітектурного об'єму. Така властивість стає очевидною при реконструкції, коли внутрішні приміщення змінюють свої функціональні та естетичні характеристики при збереженні зовнішньої обмежувальної оболонки;
- багатозначність внутрішнього простору, у якому відбувається кілька процесів і постійна зміна емоційних вражень. На відміну від зовнішньої форми, котра є сталою і формується традиційними методами і засобами (будівельна технологія), інтер'єр потребує численних членувань простору різноманітними засобами. Таким чином утворюється багатозначна структура, що складається з великої кількості різнопланових сполучених форм, що викликає широкий спектр чуттєвого сприйняття;
- зв'язок інтер'єру із зовнішнім простором. Внутрішня структура будівлі може органічно продовжуватися назовні через організовані додаткові відкриті простори інтер'єру (атріуми, дворики, тераси, майданчики). Зв'язок встановлюється шляхом функціонального наповнення утворюваних зовнішніх просторів у композиційній ув'язці з інтер'єром. Іншим видом виходу внутрішнього простору назовні є візуальний зв'язок через розкриття з вікон пейзажних видів і картин;
- масштабність інтер'єру, що проявляється у застосування засобів декору. На психіку людини впливає величина внутрішнього простору приміщення, адже він є обмеженим і автономним. Гармонійне сприйняття інтер'єру формується антропомірним структуруванням простору, способами сполучення об'ємних форм, конфігурацією і пластикою форми, специфікою декору, меблями, аксесуарами.

Дизайн інтер'єру являє собою процес складання цілого з окремих елементів, тому підкоряється загальним композиційним закономірностям. Універсальним принципом композиції інтер'єру є виділення центрального ядра, якому підпорядковується уся структура і навколо якого розгортається сюжет інтер'єру.

Художній образ інтер'єру – це образ, що являє собою єдність об'єктивного та суб'єктивного: об'єктивним є те, що взяте з дійсності, суб'єктивним – те, що привнесла до образу творчість митця. У контексті дизайну інтер'єру – це художньо-образна модель, створена увагою дизайнера.

Контрольні запитання:

1. Дати характеристику поняттям «інтер'єру» і «дизайн інтер'єру».
2. Схарактеризувати чинники, що впливають на організацію внутрішнього архітектурного середовища.
3. Виділити основні характеристики інтер'єру.

ЛЕКЦІЯ 2. Історичний огляд генезису інтер'єру. Сучасні тенденції дизайну інтер'єру в умовах постіндустріального суспільства

Для напрацювання навичок створення гармонійного інтер'єру важливо вивчати та використовувати історичний досвід формування внутрішнього архітектурного простору. Розвиток архітектури породив багаточисельну кількість різноманітних художніх стилів, котрі формувалися у різні епохи, а їх формальні ознаки використовуються сучасними дизайнерами для створення стилізацій і асоціацій в інтер'єрах.

Стародавній світ

До цієї епохи зазвичай зараховують культури давніх світів: Єгипту, Месопотамії, Греції, Риму, Індії, Китаю, Японії.

Єгипет. Відбулося освоєння архітектурного простору. Була винайдена колона, як специфічний архітектурний засіб виразності, сформувався ордер, винайдена форма органічного поєднання образотворчого мистецтва (скульптура, живопис, графіка) з архітектурою. Внутрішній простір розвивався від окремого приміщення до створення єдиної функціонально-художньої системи.

Житлові будинки були зазвичай асиметричні. Для них характерна наявність внутрішніх дворів, навколо яких розміщувалися галереї. Стіни залів палацових споруд прикрашалися живописом, розфарбовувалися рельєфи. В оздобленні стін використовувалися полив'яні кахлі. Живопис розміщувався не тільки на стінах, а й на стелі, інколи навіть на підлозі. У розписах застосовувалися побутові сцени та рослинні мотиви (лотос, пальми, виноградна лоза, гілки плодкових дерев, зображення птахів, риб та звірів).

Інтер'єри палаців, у супереч лаконізму архітектури, вирізнялися особливою декоративністю, використанням яскравих кольорів, розкішно оздоблених меблів, використанням в інтер'єрі виробів прикладного мистецтва.

Переважали геометрично чіткі але конструктивно дуже прості побудови меблів. Приділялася велика увага функціональності та ергономіці меблів. Усі вироби були відповідним до пропорцій людини. Єгиптяни започаткували меблеві вироби: стільці зі спинками, табурети з угнутим сидінням, скрині з вигнутим віком і великими замками, ложа (ліжка), різноманітні коробки, столи та інші побутові речі.

Античний світ. Греція. Грецька культура розвивалась на основі егейської. Архітектура вирізнялася архітектонікою – абсолютною відповідністю форми і конструкції.

Інтер'єри культових та громадських будівель характеризуються строгістю, лаконізмом, помірністю, врівноваженістю. Ордерні композиції на тлі гладких поверхонь мармурових стін доповнювались скульптурними фризами, тимпанами та іншими архітектурними прикрасами.

Основною формою грецького житлового будинку було однокімнатне приміщення, а пізніше з цієї форми стали будувати багатокімнатні будинки навколо двору з колонами. Кімнати зорієнтували у двір. Внутрішні приміщення прикрашалися настінним живописом і облицюванням різними листовими матеріалами. Підлога здебільшого була мозаїчна з міфологічними сюжетами, пізніше її покривали килимами.

Меблі за конструкціями були схожі на єгипетські. Більшість виробів мали строгу тектонічну форму, вирізнялися простотою, витонченістю ліній, реалізмом і комфортом.

В інтер'єрі були присутні різноманітні керамічні вазы, розписані сюжетними та орнаментальними малюнками.

В орнаментиці приміщень застосовували фігуральні, рослинні (акант, ряди листків, лотос й інші квіти в яскравому забарвленні), геометричні (спіральні і хвилясті лінії) та архітектурні елементи (буси і зубчики).

Античний світ. Рим. У римській архітектурі декоративні елементи і деталі виготовляли з цінних матеріалів та кріпили на основу з цегли або бетону. Завдяки

використанню дешевших матеріалів з'явилися можливості для нових конструктивних рішень, зокрема перекриття великих прогонів.

З житлових будівель розповсюджені одноповерхові особняки, які будувались на основі однієї схеми: атриум (центр офіційної половини житлового будинку) і перистиль (двір, який був центром життя сім'ї). Основними приміщеннями міського житлового будинку були: просторий хол, звідки відкривався таблінум, що виходив на сад, оточений колонами. Житлові кімнати та господарські приміщення групувались навколо основної кімнати.

Внутрішнє оформлення будинків: підлога з мармуру або кольорової мозаїки, стеля зберігала форму дерев'яної конструкції, стіни прикрашались яскравим декоративним розписом (фресками), який створював ілюзію розширення внутрішнього простору. Фрески покривали всю поверхню стіни, розписувалися фарбами, до складу яких входив віск, потім фрески полірувалися. Стелі прикрашались кесонами квадратної, восьмигранної, ромбовидної або круглої форми з розетками в центрі фігури.

Меблі в Римі мали прямий зв'язок з Грецією, але були більш різноманітними, складнішими за формою, більш насиченими декоративним оздобленням.

Поширення набули столи круглої форми на трьох ніжках, пізніше з'явилися столи на одній ніжці. Виникають шафи з полицями, які вінчаються трикутними фронтонами. У побуті використовують різного виду канделябри, світильники. В інтер'єрі житлових будинків застосовуються яскраві декоративні драперії, занавіски, покривала.

Середні віки

Культуру доби середньовіччя складають: мистецтво Візантії, мавританський стиль ісламу, західноєвропейська культура, представлена романським і готичним стилями.

Візантія. З падінням Риму завершився класичний період мистецтва. Архітектурні форми і декоративні мотиви спочатку продовжувались в римських традиціях. Внутрішнє оформлення церков, їх скульптурне багатство, характерне для староримської архітектури, було замінено багатством фарб і блиском золота, а місце фресок зайняла мозаїка.

Важливу роль у візантійському оформленні житла і в одязі відігравав шовк. Порівняно з грецько-римським меблевим мистецтвом у візантійських меблях відчувається значне спрощення форм і перенасичення декоративними елементами. Меблі для знаті прикрашались кольоровим розписом і позолотою, а церковні – кольоровими емаллями, сусальним золотом і дорогоцінним камінням.

В орнаментиці зустрічались християнські мотиви (монограма Христа, голуб, риба, баранець, павич) та рослини (колос пшениці, лавровий вінок, оливкова і виноградна гілка, пальмовий лист). Із грецьких мотивів були запозичені листки аканта і пальмета.

Романський стиль. Основною ознакою романської архітектури є обороноздатність, тому для неї характерні важкі, закриті масивні форми. Із базиліки раннього християнства виник романський стиль церкви зі склепінчастим перекриттями і маленькими півкруглими вікнами. Приміщення були темними, без прикрас. З часом вплив римських традицій стає слабкішим, а архітектурні елементи набирають інших пропорцій.

У містах спочатку були досить скромні житла, що склалися з вузьких і темних кімнат з грубими примітивними меблями. У пізніших романських меблях з'являються архітектурні форми: колони, арки, профільовані карнизи, додається різьба по дереву і декоративна залізна фурнітура.

В орнаментиці мотиви переносилися із архітектури без збереження класичних пропорцій. Елементи форм використовуються вільно, безсистемно, в поєднанні з мотивами мистецтва варварських народів. Також популярними були рослинні мотиви, мотиви з фігурами людей і тварин, містичних тварин, геометричні елементи, зигзагоподібні лінії і плетіння. Орнаменти використовувалися безсистемно, часто без дотримання геометричних пропорцій і органічного взаємозв'язку.

Готичний стиль. Спочатку зміна стилів відбувається на архітектурних формах при будівництві церков. Характерними елементами форми є бані, струнки колони, стрілчасті

склепіння, великі кольорові вітражі, вікна-рози. Будівлі, статуї, одяг покривають яскравими фарбами і позолотою.

У заможних будинках приймальні зали і кімнати для гостей оформляються пишно. Для ранньоготичного інтер'єру характерними є: дощата або кахельна підлога, стіни облицьовуються деревом або оздоблюються стіновим розписом яскравих кольорів і настінними килимами, засклені вікна з випуклого скла у свинцевих рамках. Картини для оздоблення майже не застосовуються, але широко розповсюджений настінний живопис.

У Франції і Англії центром інтер'єру був багато оформлений камін, у Німеччині – кахляні печі. Основними видами меблів залишаються скрині, буфети, шафи, стільці, столи різних форм і конструкцій. У готичному інтер'єрі меблі все ще несуть на собі ознаки архітектурного формалізму.

Доба Відродження

До мистецьких стилів доби Відродження зараховують: ренесанс, бароко, рококо, класицизм, ампір.

Ренесанс. Італія, Франція, Англія, Німеччина. У творах ренесансної культури аскетизм і містика середньовіччя витісняються відчуттям радості життя, задоволення земним буттям. Ренесансний архітектурний стиль більш декоративний, ніж конструктивний. Його формальні елементи запозичені із арсеналу форм греко-римських ордерів. В архітектуру повертаються спокійні горизонтальні лінії, на відміну від спрямованих угору – готичних. Покрівлі роблять плоскими, замість бань і шпилів з'являються куполи.

В основі художнього методу лежить прагнення до спокійних, урівноважених пропорцій в рамках строго лінійних композицій. Мірою гармонійності форм служить правило золотого перерізу.

Для цивільної архітектури зводилися палаццо – монументальні будівлі замкового типу. Оформлення фасадів виконували мармуровими плитами, стукко, або технікою кольорового графіто. Вікна робили напівкруглими, пізніше – з прямим завершенням.

В інтер'єрах створювалися просторові ефекти, в структуру вводилися відкриті мармурові сходи, меблі виконувалися у дусі античності.

Меблі характеризуються чіткою формою і широким використанням архітектурних елементів. Корпусні меблі проєктуються як архітектурні споруди, які нагадують мініатюрні палаци з колонами, пілястрами, карнизами, фронтонами. Колір меблів природний, з використанням натуральної текстури деревини.

Ренесансна орнаментика базується на античних взірцях, які вона розвиває в сторону більшої витонченості. Застосовують рослинний і геометричний орнамент, лист аканта, мотив канделябра, герми, купідона, гротески (фантастичні орнаментальні композиції), арабески, плетінки, картуші, фестони, гірлянди, грифони, голови левів, фігури напівлюдин-напівтварин тощо.

В інтер'єрі житла найважливіше місце відводиться ліжку, яке проєктується як архітектурна споруда, оформляється колонами, балдахіном, а головний щит (спинка) оформлюється різьбою. До інтер'єру повертаються м'які меблі. Змінюються технологія виготовлення дерев'яних меблів – вони стають значно легшими, бо виготовляються з пиляної дошки; ніжки роблять точеними або гнутими. Шафи оформлюються різьбленими фільонками.

Бароко. Основні елементи стилю так само, як і ренесансу, беруть свій початок в античності, основною відмінністю бароко є підвищена динамічність форм і неспокійний ритм ліній. Цей стиль є декоративним водночас він базується на класичних формах архітектури. У бароко змінюється характер вихідних геометричних форм: гладку спокійну поверхню замінює пластика, замість плавних кругів і півкругів з'являються динамічні овали та спіралі, які використовуються в оформленні вікон, меблів, посуду.

Інтер'єру притаманні яскраві фарби, експресивні форми, багата гра світла і тіней, насичення позолотою. Надзвичайно пишно оздоблюють інтер'єр спальні, особливо ліжко, яке набирає форму шатра із пишними занавісками і драпіровкою.

У меблях зберігається архітектурний принцип членування об'ємів, але у барокових формах і пропорціях. Застосовуються накладні елементи, покриті позолоченою бронзою. Відбувся перехід від прямолінійних обрисів до вигнутих ліній, меблі стають більш легкими і камерними. З'явилися поняття гарнітурів і комплексів – гармонійно поєднаних предметів, призначених для окремих кімнат. До оздоблення меблів уводяться нові матеріали: кістка, черепаха, перламутр, порцеляна. З'являються комоди, буфети, письмові столи з висувними ящиками, туалетний стіл із дзеркалом.

Рококо. Є пізнім етапом бароко, що перейшов через добу регентства. Рококо розвивається більш камерно ніж бароко. Барокові елементи орнаментики – волюти, лист аканта, стрічкові переплетіння набирають легкості. Поверхні членуються рамками із заокругленими кутами з різьбленим всередині ромбовим орнаментом. Відомий мотив раковини тепер набуває вишуканих форм. Додаються орнаментальні форми завитків, квіткових гірлянд, примхливо закручених стебел.

Зароджується уява про інтер'єр як цілісний ансамбль, у якому досягається стильова єдність всіх компонентів кімнатного облаштування: декору стін і стелі, конструкції меблів, кольорів драпірувальних і оббивних тканин тощо.

З'являються нові типи житлових приміщень – будуари, інтимні кабінети. В їх інтер'єрі переважає затишок, вишуканість і ніжність, доведені до надзвичайного рівня витонченості. У колориті переважають ніжні пастельні тони, найчастіші кольорові рішення – біле в поєднанні з голубим, зеленим або рожевим, обов'язковим є додавання золотого.

Головний мотив в облаштуванні інтер'єра – невисокий камін, покритий мармуровою плитою, на яку ставили годинник, канделябри, предмети прикрас. Над каміном вивішували дзеркала у розкішній рамі.

З Китаю завозяться вироби китайських майстрів – порцеляна, шовк, меблі, а також паперові шпалери для оклеювання стін житлових приміщень. Орієнталізм спонукав до створення нових мотивів оздоблення – китайська пагода, парасолька, віяло, стилізований лист пальми.

Для меблів і інтер'єра використовуються найдорожчі матеріали: екзотичні породи дерева, мармур, шовк, гобелен, бронза, золото. Форми меблів стають більш вишуканими, композиція – динамічнішою, відбувається відмова від принципу архітектоніки, меблеві вироби перенасичуються деталями і орнаментом. У декоруванні дерев'яне різьблення поступається мозаїчному облицюванню.

Класицизм. Раціональний стиль, що є даниною античному мистецтву, змінив примхливі форми рококо. Лінії випрямлюються, членування поверхонь стає все більш простим і ясним.

Інтер'єр набуває простих і строгих форм, відроджується принцип архітектоніки, деталі набувають лаконічного вигляду, площини стін членуються на окремі автономні частини, прикрашені різьбленим орнаментом (розетою, медальйоном, віньеткою).

У меблях починають переважати ясність і гармонійність пропорцій, спокійна рівновага частин. Перевага віддається прямим лініям, декорування застосовується тільки за необхідності. Для оздоблення застосовують дерев'яне різьблення, мозаїчний набір, карбовані бронзові накладки. М'які меблі оббиваються тканинами з кольоровим орнаментом, спинки стільців овальні або чотирикутні. В орнаментиці переважають античні мотиви.

Ампір. Завершальна стадія класицизму, створена штучно. На зміну вишуканості і витонченості класицистичного інтер'єру приходить масштабність, монументальність, холодний пафос, багато показного, театрального, взятого з побуту стародавніх римлян.

Ампір мав космополітичний характер. Його строга регламентація форм практично заперечувала можливість створення місцевих національних шкіл.

В інтер'єрі використовувалися елементи з відбитком театральності: затягнуті драпіровками стіни спалень, високі балдахіни, монументальні ліжка, виткана золотим шовком оббивка меблів, тумбочки у формі постаментів, столики для вмивання у вигляді триніжок, оздоблені бронзою великі дзеркала на двох підставках, крісла римські форми.

У наборі декоративних мотивів відображено військовий дух епохи: різноманітна зброя, трофеї, факели, лаврові вінки, піраміди, монограми імператора Наполеона. Поряд з античним орнаментом з'являються єгипетські мотиви.

Історизм та еклектика

Провідна стилістика у мистецтві другої половини XIX століття, для якої характерне використання історично усталених художніх стилів.

На зміну постампіру (бідермейєру) прийшли вторинні стилі, котрі є проявом ретроспективного художнього мислення. В інтер'єр повернулися вигнуті ніжки меблів, важні та яскраві драпіровки вікон і дверей, позолочені рами картин і дзеркал, орієнтальні мотиви м'яких меблів, декоративних подушок, покривал. Контури внутрішніх просторів ускладнилися, освітлення в кімнатах зменшено через надмірне застосування драпіровок – в них панувала напівтемрява.

Закономірною реакцією на суворість класицизму стало прагнення декоративності. Сформувалися художні напрями неорозкоко, неоренесанс, неоготика, необароко та інші, котрі фрагментарно відтворювали історичні стилі, проте не досягали первісної художньої якості. Застосовувалися для інтер'єрів будинків буржуа.

Відбувається відокремлення меблевого ремесла від мистецтва, а з переходом на промислове виробництво меблі стають уніфікованими і простішими за технологією виготовлення.

Звернення до багатьох історичних архітектурних стилів минулих епох та поєднання в одному інтер'єрі формальних ознак різних історичних стилів породило явище еклектики, яке стало перехідною ланкою до раціональної архітектури і мистецтва. В еклектиці відбувалося надмірне захоплення зовнішніми формами та ігнорувалася конструкція, що призводило до спотвореного сприйняття форми.

Інтер'єр одного помешкання вирішувався у різних стилях, із застосуванням різностильових меблів. У моду увійшов стильовий плюралізм. Внаслідок наповнення ринку предметами фабричного виробництва суттєво знизалася якість, дорогі матеріали замінювалися дешевими або підробками.

Модерн

В основі модерну лежить новаторство як пошук суголосних сучасності принципово нових архітектурних форм. Він заперечує історизм, еклектику, стилізації під старовину. Джерелом нових форм була природа та логіка роботи нових конструкційних та опоряджувальних будівельних матеріалів (сталь, залізобетон, позолочена мідь, алюміній, скло, майоліка), які почали використовувати в архітектурі.

Представники модерну використали машинну працю не для імітації традиційних кустарних виробів, а для виробництва утилітарних речей, у яких форма (естетика) і зміст (конструкція) були відповідними.

Інтер'єр стилю модерн будувався на повному несприйнятті попередніх архітектурних принципів оформлення внутрішнього простору. Стіни приміщень покриваються лініями без всякої закономірності з химерними асиметричними формами. Стелі декоруються рельєфною гіпсовою пластикою, стіни стають різнобарвними, занавіски – світлішими. Форми меблів, вікон, дверей набувають вільних конфігурацій.

У декорі домінує стилізований рослинний орнамент, вітрини заповнюють гнучим склом, скляні абажури нагадують чашечку квітки. Для декору стін використовують шпалери і оббивки набивними тканинами із зображеннями стилізованих квітів, листків, соняшника, комишу, лебедів. У меблях модерну паралельно розвиваються дві лінії:

декоративна (вигадливі форми і контури) і конструктивна (прямолінійність, чітка побудова, мінімальний декор).

Теоретики модерну відстоювали концепцію, згідно з якою архітектура будинків, інтер'єр і все облаштування приміщень повинні були складати єдиний художній ансамбль, спроектований одним дизайнером. В особняках активно застосовували принцип проектування зсередини назовні – від інтер'єру до екстер'єру, з раціональним розплануванням і економічними фасадами.

XX століття

Конструктивізм (1900–1914). В основі стилю лежала естетика доцільності, що пропонувала раціональні, утилітарні форми, очищені від декоративної романтики модерну. Для архітекторів і інженерів важливим стало засвоєння нових матеріалів і принципів конструювання, а метою – створення для людини цілісного предметного середовища. «Безцільове» образотворче мистецтво повинна замінити «розумна» (практична) краса. Утилітарна конструкція має бути гарною і без орнаменту, бо вона сама є естетичною. Стилізованому рослинному орнаменту протиставлявся динамічний геометричний з ліній, прямокутників і кругів. З'явилися гнуті меблі, які стали виготовляти серійно. Поширилася мода на кубізм, котрий призвів до надмірного спрощення меблевих форм.

Раціоналізм (1919–1939). Утверджується нова концепція простору, за якою архітектурна форма набуває якостей складної просторової структури, утвореної площинами, що взаємоперетинаються. Кольорова гама обмежується червоним, жовтим і синім. Значна увага приділяється проблемі раціональної конструкції житлового будинку з використанням у будівництві залізобетону. Пропонується принцип вільного плавного взаємопроникнення зовнішнього і внутрішнього простору. Відкидається традиція ізолюваних кімнат.

Ведеться розробка моделей утилітарних речей повсякденного вжитку з урахуванням досягнень науки, техніки і мистецтва. Усі процеси формоутворення строго пов'язувались з технологією індустріального виробництва, з найновішими конструкціями і матеріалами. Конструкцію розцінюють як основний носій функціональних і естетичних якостей форми.

Модернізм (1945–1969). Естетика архітектурних форм досягається винятково проробленими пропорціями. Меблева та інші галузі прикладного мистецтва розвиваються в тісному зв'язку з архітектурою. Результатом стали прості, раціональні форми, які відповідають вимогам сучасності. Порушення цього принципу вело до певних різновидів формалізму.

У житловому інтер'єрі меблям відводиться роль одного із компонентів єдиної предметно-просторової структури. Застосовуються контрасти форм, матеріалів і кольорових відтінків. Кількість предметів облаштування зводиться до розумного мінімуму. Старі гарнітури змінюються секційними меблями, які повністю відповідають новим уніфікованим житловим умовам. Принцип доцільності, максимальної практичності корпусних меблів реалізується шляхом раціонального вирішення внутрішнього простору. Типізація і серійне виробництво розповсюджуються на всі види меблів.

Реалізується ідея секційних меблів. Входять у моду каркаси із металевих трубок або стержнів і синтетичні настиланні матеріали.

Сучасні тенденції дизайну інтер'єру

Сучасні стилі характеризуються поєднанням художніх форм та образів у їх зіставленні із сьогоденням. У більшості сучасних стилів переважає функціоналізм перед декоративністю, тому для них характерні легкість, відкритість і прості форми. Наприкінці XX – на початку XXI століття з'явилися нові стильові напрями в дизайні архітектурного середовища: лофт, постмодернізм, мінімалізм, контемпорарі, хай-тек, стимпанк, екостиль.

У 2020-х роках у дизайні інтер'єру спостерігається переважання насичених кольорів, які додають енергії та індивідуальності у простір. Природна гармонія досягається введенням в інтер'єр природних елементів (камінь, вода, рослини). У моду повертаються

антикварні речі, що мають свою історію. Зростає тенденція до поєднання в інтер'єрі старовинних предметів і сучасних високоякісних матеріалів.

Таким чином можна визначити основні тренди:

- насичені похмурі кольори, натхненні естетикою кінематографа і медіа – додають глибини і драматизму інтер'єру; використовуються як основна палітра або акцентно;
- натуральна деревина – додає тепла і затишку, речі вписуються як акценти у будь який інтер'єр;
- текстурований натуральний текстиль – додає тепла і глибини простору, створює відчуття стійкості та екологічності; комбінуються різні текстури і орнаменти;
- вінтаж – створює почуття індивідуальності та сентиментальності, додається унікальність простору, використовуються реставровані меблі;
- екологічність – віддається перевага переробленим і натуральним матеріалам, застосовуються енергоефективні прилади, відновлювальні джерела енергії, нетоксичні оздоблювальні матеріали;
- технологічний мінімалізм – поєднання сучасних технологій з мінімалістичним дизайном, додають організованості простору;
- геометричні мотиви – дозволяють утворювати оригінальні простори, додають динаміки і виразності.

Контрольні запитання:

1. Визначити спільні та відмінні риси інтер'єрів античної Греції та античного Риму.
2. Визначити основні характеристики розвитку інтер'єру доби середньовіччя.
3. Коротко охарактеризувати розвиток інтер'єрів за доби Відродження.
4. Визначити стильові відмінності між інтер'єрами ренесансу і бароко.
5. Охарактеризувати стильові переходи між класицизмом і модерном.
6. Сутність розвитку стильових напрямів інтер'єру у XX столітті.
7. Прослідкувати тенденції дизайну інтер'єру у XXI столітті.

ЛЕКЦІЯ 3. Монопростір і поліпростір як первинні складові архітектурної композиції. Властивості та прийоми організації простору

Архітектурна форма має індивідуальний функціональний та естетичний зміст. Її цінність полягає у збереженні емоційно-естетичної виразності, що забезпечується сталими умовами естетичного формотворення та наявністю визначених компонентів, які беруть участь у композиційній взаємодії. Такими компонентами є: просторова форма-оболонка і огороження. Просторова форма-оболонка визначає межі внутрішнього простору та його фізичні характеристики, а огороження структурує внутрішній простір і створює зв'язки між просторами. Для формування інтер'єру додається третій компонент архітектурної форми – предметне наповнення, яке характеризує функціонально-типологічний зміст внутрішнього простору. Предметне наповнення визначає зонування простору, створює умови для комфортної життєдіяльності людини, сприяє виявленню образно-типологічних та індивідуальних рис проєктованого інтер'єру.

Просторова форма – геометрично визначений об'єм простору, що сприймається зсередини обмежуваної форми. Умови одночасного огляду просторової форми визначають особливості сприйняття простору зсередини – перцепцію інтер'єру:

- панорамний огляд – характеризується візуальним охопленням усіх огорожувальних поверхонь внутрішнього простору з усіх боків;
- камерний масштаб – внутрішній простір сприймається завідомо меншим за зовнішній, адже мірилом величини є людина та її пропорції;
- достовірність відчуття – визначається можливістю дотику, руху, слуху, нюху, активізованого зору внаслідок близькості і доступності предметів інтер'єру, що забезпечує перцепцію через широку гаму відчуттів;

- кінцевість і обмеженість – полягає у відчутті фізичних кордонів внутрішнього простору, що сприяє швидкій орієнтації та можливості виходу за межі інтер'єру.

Просторова форма формується з базових елементів – просторів приміщень, котрі своєю чергою можуть бути простими і складними (монопростір) та складеними (поліпростір).

Монопростір – первинний елемент просторової форми, сприймається одномоментно як цілісна структура окремого приміщення; може бути структурованим додатковими архітектурними елементами, котрі його ускладнюють і створюють ефект перетікання простих просторів.

Властивості і прийоми організації монопростору:

- розмаїття геометричних просторових форм утворює пластичну виразність простору; об'ємна характеристика формується через конфігурацію плану приміщення, його висоту, перепади рівнів, наявності додаткових опор;
- динаміка форми і підпорядкованість просторових осей; динамічність композиції досягається контрастною зміною фізичних параметрів простору, визначення головної та другорядних просторових осей забезпечує направленість розвитку простору за рахунок виявлення акцентів, застосування ритму, організації освітлення;
- пропорційність співвідношень фізичних параметрів просторової форми впливає на емоційне сприйняття простору; забезпечується шляхом застосування різноманітних систем пропорціонування, особливістю є антропомірність пропорцій, що визначає масштаб простору;
- пластичність форми ускладнює видимі контури і збагачує простір; складні конфігурації і контури простору підсилюють емоційне сприйняття, пластичність досягається комбінуванням кількох закономірно організованих просторових форм залежно від характеру підпорядкованості;
- структурування просторової форми на функціональні зони та емоційні локації; виникає за рахунок конструктивних особливостей простору залежно від його призначення, має забезпечуватися візуальний зв'язок усіх складників простору;
- ієрархія просторових форм утворює систему підпорядкування, яка стимулює переміщення уваги та зміну емоцій сприйняття; спрямовує людину від закритих частин простору до відкритих, від менших до більших, від низьких до високих.

Поліпростір – система сполучення обмежених монопросторів, що сприймаються цілісно як сукупність кількох просторів та послідовно у процесі руху.

Властивості і прийоми організації поліпростору:

- цілісне сприйняття сукупності за умови оптимальної кількості складників-монопросторів (7 ± 2), що сприймається одночасно; при послідовному сприйнятті кількість елементів зменшується до 3-5 монопросторів, але підвищується інтенсивність емоційного впливу за рахунок контрастних змін властивостей просторової форми;
- оптимальна послідовність сполучення просторів досягається чіткістю заданих напрямків руху: до видимої цілі або проміжних акцентів, що можуть фіксувати місце зміни напрямку; співпадіння напрямку руху з просторовою віссю; розміщення на лінії руху просторових орієнтирів;
- вибір акцентного простору у структурі забезпечується композиційним розвитком поліпростору за принципом розподілу складників-монопросторів за величиною і значимістю по лінії руху; головним може вважатися найбільше приміщення, яке сприймається як кульмінаційна подія, натомість сукупність приміщень з монофункцією, які займають найбільшу площу, втрачає властивість головного, а акцент переміщується до монопростору з яскраво вираженим призначенням, що

контрастує із сукупністю – у цьому випадку величина простору не є визначальною;

- вибір прийомів композиційної організації просторової структури базується на закономірностях взаємосполучення складників-моноп просторів, зумовлених функціональним призначенням приміщення.

Композиційні прийоми організації простору:

- зовні усередину – внутрішній простір ізолюється від зовнішньої форми;
- усередину назовні – внутрішній простір виходить назовні і сполучається із зовнішньою формою через відкриті простори;
- за напрямком просторової осі (прямої або радіальної) – симетрична композиція розгортається за напрямком руху або від центру до периферії;
- за векторним напрямком концентричних форм – створюються динамічні асиметричні врівноважені композиції;
- за модульною просторовою сіткою, котра визначає пропорції та єдиний характер форми;
- перетікання просторів – створюється гнучка композиція з відкритим сполученням просторів, сприймається загальний контур, що утворюється перетіканням;
- ритміка і пластика структури – композиція створюється на основі ритмізації просторових форм від ядра до периферії; ритм може бути наростаючим або спадаючим за динамікою, розтягнутим або стисненим за просторово-часовими проміжками, складним або простим за кількістю змінних характеристик: пластичність розвитку композиції проявляється у наростанні ускладненості форм у напрямку ядра;
- колір і світло – розподіл світла і кольору за інтенсивністю сприяє виявленню ритму композиції та окремого простору.

Формування внутрішнього простору відбувається також за рахунок організації огорожувальних конструкцій. Це пов'язано з конкретної матеріальною виразністю поверхонь, їх форм, величин, пластичністю, кольором. Сполученням якостей поверхні утворюється індивідуальний образ інтер'єру. Огорожувальні конструкції належать формі і внутрішньому простору одночасно. Вони є цілим і частиною цілого, загальним і частковим, функціональним і декоративним.

Огорожувальний елемент – це матеріальна поверхня визначеної геометричної форми і функції. Композиція поверхні має враховувати особливості розташування конструкції у просторі та ракурс огляду.

Естетична виразність огороження досягається використанням засобів композиційної організації поверхні: пластичність, матеріальність, колір.

Прийомами композиційного опрацювання поверхонь огороження є:

- тектонічний, розділяє конструкції на видимі елементи і поле між ними;
- образотворчо-тектонічний, імітує роботу конструкції шляхом зображення тектонічного прийому;
- декоративний, прикрашає поверхню з метою подолання монотонності.

Контрольні запитання:

1. Дати визначення поняттям «архітектурна форма» і «просторова форма».
2. Охарактеризувати особливості сприйняття просторової форми.
3. Визначити характерні властивості моноп простору.
4. Охарактеризувати принципи композиційної організації поліпростору.
5. Перерахувати композиційні прийоми формування внутрішнього простору.

ЛЕКЦІЯ 4. Типологія просторів. Їх функціональні та композиційні особливості

Більша частина активних процесів життєдіяльності людини відбувається у внутрішніх просторах. Їхні поверхні, площини й предметне наповнення найтісніше

взаємодіють із людиною, а зміст цих процесів визначає структуру інтер'єру. Умова комфортної організації функціональних вимог відбивається у розподілі архітектурної і просторової форми за призначенням, що своєю чергою вибудовується у типологічну систему. На рівні типології внутрішніх просторів встановлюється характер утилітарної діяльності, її зв'язок з обладнанням, закономірності організації моно і поліпросторів.

Формування типологічного ряду архітектурних форм і просторів наряду залежить від процесів життєдіяльності людини, які поділяються на три основні групи: виробництво, обслуговування та проживання. Визначальним фактором для формування інтер'єру є взаємостосунки між людьми у процесі виробництва або споживання. Для групи просторів виробництва характерний зв'язок людина-об'єкт діяльності; у просторах обслуговування переважають відношення людина-людина; простори проживання зосереджені на збереженні нормального рівня біологічної та психічної активності людини.

Наступним типологічним рівнем є диференціація просторів за діяльністю людини:

- виробництво містить простори-складники: промислові, адміністративно-управлінські, творчі;
- обслуговування підрозділяється на простори видовища, навчання-виховання харчування, торгівлі, демонстрації, очікування-рекреації;
- проживання складається з просторів індивідуальних і комунальних.

Типологічні найменування архітектурних форм і просторів віддзеркалюють основний процес, для якого вони призначені. Внутрішні простори – приміщення – є основною і кінцевою формою розміщення функціонального процесу, а їх інтер'єри забезпечують типологічне розмаїття.

Функціонально-просторові особливості інтер'єрів (внутрішніх просторів).

Громадські будівлі та їх приміщення – відносяться до сфери обслуговування. Просторова структура визначає виробництво або підготовку продукту і можливість його одночасного тимчасового споживання, передбачається наявність деяких процесів обслуговування, які потребують спеціального простору. Внутрішній простір поділяється на дві основні зони – службову та громадську. Службова зона призначена для перебування та роботи персоналу, а громадська – для відвідувачів.

У громадських спорудах завжди взаємопов'язані процеси виробництва та споживання. У функціональній структурі існує чіткий розподіл простору на дві частини – зони для споживання та зони для обслуговування. Структура будується за схемою – простір споживання (головний компонент, ядро), додаткові простори (для проміжних етапів у процесі споживання, підпорядковані ядру), допоміжні простори (забезпечують інженерну життєдіяльність структури). Наприклад у видовищних будівлях основний простір – зал для глядачів – доповнюється просторами очікування та накопичення (фойє), харчування (буфет, кафе), експозиційним (музей, виставка) і допоміжними просторами (технічні приміщення, санвузли, гардеробні).

Одночасне сприйняття усіх просторів громадської будівлі неможливе, тому естетичне сприйняття інтер'єру є зміною різноманітних вражень, що зв'язують між собою композицію, колір, матеріали архітектурної форми, різноманітні утилітарні функції, які відповідають призначенню приміщення.

Утилітарні функції впливають на концепцію інтер'єру, на вибір обладнання, предметне середовище і огорожувальні поверхні. У зв'язку з цим інтер'єр виступає як єдність поверхонь та архітектурних деталей із їх декоративним оформленням, а також предметного наповнення, що безпосередньо взаємодіє з людиною. Існують інтер'єри з майже відсутнім предметним наповненням – естетичні функції на себе перебирає архітектурний простір (культові споруди, спортивні комплекси).

Сприйняття внутрішнього простору відбувається послідовно від загального до окремого, від цілого до деталі. Неодночасність та неоднаковість сприйняття композиції інтер'єру визначається масштабом простору. Відносна роль архітектурних елементів та

предметного наповнення в композиції інтер'єру не однакова для різноманітних за функціональним призначенням приміщень.

До засобів структурування простору відносяться:

- членування замкнутого простору на функціональні зони з розрахунком на ефективність їх сприйняття; реалізуються встановленням стаціонарних конструкцій, які легко переставити чи переобладнати;
- тектонічні елементи, що забезпечують пластичну виразність інтер'єру і забезпечують перетікання просторів без порушення візуального зв'язку між ними (колони, стовпи, арки, широкі прорізи, консольні виноси);
- зміна габаритів елементів, що структурують простір; реалізуються різнорівневою підлогою та стелею, звуженням чи розширенням зон між стінами; сприймається у русі та часі.

До формування цілісного архітектурно-художнього образу інтер'єру використовуються засоби виразності:

- художні – елементи живопису, графіки, скульптури, декоративного мистецтва, котрі забезпечують досягнення завершеності, цілісності та змістовності внутрішнього простору;
- декоративно-опоряджувальні – забезпечують оздоблення просторової структури матеріалами, що відрізняються технологією виготовлення, утилітарними властивостями, художніми особливостями, виразністю архітектурних рішень, використанням різних методів облицювання стін, їх кольору та фактури.

Крім матеріальних та об'ємних елементів, у композиції внутрішнього простору важливе місце відводиться вирішенню світлового середовища інтер'єру та його колористичності. Освітлення може бути: функціональним (у робочих зонах), декоративним (у рекреаційних зонах), спеціальним.

Колористичне вирішення інтер'єру залежить від функціональних вимог до внутрішнього простору громадської будівлі.

Житлові будинки. Процеси життєдіяльності людини відбуваються в певних функціональних зонах, які є первинними елементами простору житла, мають умовні межі та зв'язок між ними здійснюють комунікаційні простори.

Архітектурна форма будинку, площі, габарити та пропорції приміщень, місця розташування в них дверних та віконних отворів визначають можливі варіанти їх функціонального зонування.

Загальносімейні житлові приміщення – основна функція сімейний відпочинок, спілкування, спільний перегляд кінофільмів, прослуховування звукозаписів, прийом їжі тощо. Зона відпочинку займає у вітальні головне місце, може розміщатися у центрі або у глибині, але не може бути прохідною. У просторі не повинні розміщуватися зони індивідуальних процесів життєдіяльності.

Зони прийому їжі можуть розміщуватись у загальній житловій кімнаті, кухні, їдальні. При цьому забезпечувалася можливість епізодичного об'єднання із суміжним приміщенням загальносімейного відпочинку та безпосередній зв'язок з приміщенням для готування їжі.

Особисті житлові приміщення призначені для забезпечення сприятливих умов сну всіх членів родини, що досягається максимальною ізоляцією цього процесу. Тому, зона сну кожного члена родини розміщується в окремому приміщенні.

Зони для індивідуальних занять кожному члену забезпечуються при розміщенні відповідних зон в особистій кімнаті одного члена родини, де всі побутові процеси здійснюються послідовно, не заважаючи один одному, або в спеціальній кімнаті для занять тих членів родини, що мають подібні інтереси.

Приміщення гігієнічного призначення утворюють комплекс, у якому задовольняються особисті потреби кожного члена родини, а також гостей. Однією з умов

забезпечення комфортабельності є зв'язок приміщень особистої гігієни із зовнішнім простором, їхнє природне освітлення та вентиляція.

Приміщення господарського обслуговування – призначені для одночасного використання обмеженим числом осіб. Зону готування розміщують в окремому, спеціально призначеному приміщенні. Функціональний зв'язок між зоною готування та загальносімейною основною зоною прийому їжі забезпечуються засобами трансформації простору.

Комунікаційні простори призначені для зв'язків між приміщеннями житла. До них належить вхідна зона, що включає передпокій для зберігання вуличного одягу і взуття; хол, що зв'язує між собою загальносімейні зони; сходовні.

Приміщення для розміщення й зберігання побутових речей – призначені для загальносімейного користування, це комори й гардеробні. Комори розміщуються біля зон готування їжі, господарських приміщень; гардеробні – поруч із особистими житловими приміщеннями.

Позаквартирні приміщення, що призначені для відпочинку – лоджії, тераси, балкони. Вони ізолювані від суміжних приміщень, але мають з ними епізодичний зв'язок.

Інтер'єр житлових приміщень сприймається як єдність усіх компонентів, що безпосередньо взаємодіють з людиною. Масштаб різних складових інтер'єру визначає різні рівні сприйняття його композиції:

- перший рівень – сприймається композиція у цілому; основний її елемент – архітектурна форма та просторова побудова інтер'єру;
- другий рівень – сприйняття при безпосередній взаємодії людини з елементами предметного наповнення; основним є візуальні характеристики предметів (об'ємна форма, фактура, деталі, кольори), а архітектурна форма стає тлом.

У формуванні композиції житлового інтер'єру активну участь беруть елементи, які не несуть функціонального навантаження – деталі декоративного оформлення, твори мистецтва.

Формування композиції визначається законами симетрії або асиметрії. Симетрія створює в інтер'єрі відчуття парадності, стабільності. Асиметрія вносить в інтер'єр рух і динамізм. Для досягнення бажаного емоційного ефекту використовують контраст, нюанс, повторювання.

Композиція інтер'єру житла доповнюється світлоколіристичним рішенням. Світлове середовище визначається функціональним призначенням приміщень, створбє оптимальну освітленість для здійснення різних процесів життєдіяльності в різний час доби. Світло може бути функціональним і декоративним, приводним і штучним.

Колористика житлового інтер'єру вирішується вільно залежно від індивідуальних бажань споживача. Формотворні властивості кольорів активно впливають на візуальне сприйняття приміщень, можуть корегувати розміри, пластику та пропорції простору, правильно розставляти акценти, з'єднувати різні предмети та приміщення в одне ціле. Колористичне рішення інтер'єру активно впливає на психіку, настрій та загальне самопочуття людини.

Контрольні запитання:

1. За якими критеріями формується типологія внутрішніх просторів.
2. Охарактеризувати особливості формування інтер'єрів громадських внутрішніх просторів.
3. Охарактеризувати особливості формування інтер'єрів житловий внутрішніх просторів.

ЛЕКЦІЯ 5. Стильові різновиди інтер'єрів. Відмінності дизайну інтер'єрів залежно від географічного розташування будівлі

До нинішнього часу сформувалася значна кількість стилів інтер'єру, кожен з яких має свою яскраво виражену індивідуальність. У зв'язку з поширенням поняття стилю у різноманітні сфери життя людини у різноманітні епохи та історичні періоди, однозначного трактування поняття стилю немає. Усі варіації пристосовуються до певних культурних галузей.

Архітектурним стилем вважається історично сформована відносно стійка система засобів і прийомів організації архітектурної форми, котрій властива спільність функціональних, просторових, естетичних рис, обумовлених соціальним характером архітектурної творчості.

Стиль у дизайні – це сукупність художніх, образних, пластичних, композиційних, графічних, кольорових і фактурних ознак, які стійко виявляються і є характерними для групи виробів або культурного зразка. Специфічними властивостями стилю є його усталеність, художньо-пластична однорідність, нерозривність із системою візуальних образів, що становлять зріз певної епохи.

Стилем не можна вважати художнє рішення, що сформоване лише зовнішніми стильовими ознаками, засобами і прийомами. Тому до лексики дизайнера уведено поняття стилізація – це узагальнений образ засобів художньої виразності, обумовлених єдністю творчих прийомів. Метод стилізації широко застосовується у різних сферах мистецтва. Його основне завдання полягає у спрощенні, абстрагуванні та перетворенні об'єктів для надання нового їм сенсу. Стилізація набуває значення як процес зміни зовнішнього вигляду об'єкта з метою досягнення конкретного естетичного впливу, бажаного автором.

Стилізація має кілька цілей:

- реалізація авторської інтерпретації оригінального стилю, висловлювання власних почуттів і емоцій через творчий погляд на проєктований інтер'єр;
- естетичний вплив на глядача шляхом створення певного настрою, образу, атмосфери інтер'єру;
- підкреслення стилю, епохи чи культури для створення точної копії або імітації інтер'єру певного історичного періоду;
- протиставлення традиційним художнім прийомам та образам для створення абстрагованого та спрощеного вигляду, у якому лише вгадуються риси оригінального стилю;
- поліпшення зчитуваності образу та впізнаваності, застосування алюзії до оригінального стилю.

Новий стиль може формуватися шляхом запозичення і сполучення різноманітних елементів з інших стилів або стильових напрямків. У такому випадку утворюються варіації еkleктики.

Еkleктика – умовна назва стильового спрямування європейської архітектури другої половини XIX – початку XX століття, характеризується максимальною свободою вибору стилістичного вирішення твору, дозволяючи не тільки оперувати всім надбанням культури людства, а й довільно поєднувати характерні риси різних архітектурних стилів.

З негативного боку еkleктика проявляється як механічне, неузгоджене, негармонійне поєднання в одному архітектурному творі різноманітних, іноді суперечливих принципів, елементів, архітектурних форм і прийомів, стильових вирішень. У цьому випадку еkleктика перетворюється на кітч (несмак).

Кітч (від нім. kitsch – вульгарність, несмак, халтура) – первісно тлумачився як стиль масової культури низького рівня. Первісно ним позначали дешеві, популярні, призначені для продажу картинки і замальовки. Виникнувши у період зародження модернізму, протягом XX століття кітч став опонентом естетики модерну. Розрізняють традиційний кітч і його трансформовані форми – паракітч, абсолютний, нем'який, первинний і вторинний кітч (кемп, іронічний кітч, подвійна естетика).

Історично сформована сукупність творчих принципів, характеру та особливостей вираження, найбільш суттєвих ознак матеріальної і духовної культури, створеної суспільством, визначається як стиль певної епохи. Стиль епохи формує свої стилі дизайну інтер'єрів.

Стиль інтер'єру – це узагальнення зовнішніх ознак (обробка, меблювання, декорування), що відповідають різним дизайнерським напрямкам. Оформлення інтер'єру є відображенням стильових переваг і потреб в комфорті власника.

Усі стилі дизайну інтер'єру можна поділити на групи:

- античні стилі – ті, що сформувалися у дохристиянську добу: давньоєгипетський, давньогрецький, давньоримський;
- класичні (історичні) стилі – ті, що виникли до XX століття і нині вважаються зразковими: візантійський, романський, готичний, ренесанс, маньєризм, бароко, рококо, класицизм, ампір, бідермаєр;
- історичні стилі першої половини XX століття – ті, що відмінні від класичних: модерн, модернізм, раціоналізм, конструктивізм, арт-деко, радянський монументальний класицизм, мінімалізм;
- сучасні стилі – ті, що формуються з другої половини XX століття дотепер:
 - біоморфізм – наближення до органічності і природи, органічний дизайн, сполучення природних форм з високотехнологічними матеріалами;
 - бруталізм – з використанням простих геометричних форм із неприкрашеного бетону;
 - вабі-сабі – японський стиль, що цінує естетику недосконалості природи;
 - вінтаж – ґрунтується на використанні предметів старовини, гармонійно поєднуються з новими матеріалами та виробами;
 - гранж – домашній стиль заміського будинку XIX століття, поєднання простоти і солідності без зайвих аксесуарів;
 - деконструктивізм – характерні візуальна ускладненість, несподівані зламані форми, підкреслено контрастне вторгнення в міське середовище;
 - кантрі – асоціюється зі створенням простої, сільської атмосфери і натуральними матеріалами, відображує особливості певного регіону;
 - кітч – своєрідна пародія на розкіш, у ньому можуть з'єднатися різні напрямки, які не мають нічого спільного, але створюють цікаву композицію;
 - контемпорарі – є сумішшю різних напрямків: мінімалізм, хай-тек, модерн та функціоналізм;
 - лакшері – асоціюється з високим рівнем комфорту, ексклюзивністю оформлення, автентичністю декору і меблів;
 - лофт – в житловому приміщенні створюють інтер'єр з промисловим відтінком;
 - оп-арт – використовуються оптичні ілюзії, експеримент та ексцентричність;
 - поп-арт – характеризується використанням незвичайних форм, експресивних, аж до кислотних, кольорів, оригінальними деталями;
 - постмодернізм – характеризується принципами історизму, контекстуалізму, символізму, колажу, відродження орнаменту і декору;
 - прованс – французький кантрі, натхнений пейзажами і сільським життям, поєднує в собі провінційну чарівність, комфорт, легкість, природність;
 - стімпанк – звертається до естетики промисловості XIX століття, суміш промислового стилю, вінтажу та механічних елементів;
 - техно – футуристичний напрямок, характеризується використанням сучасних матеріалів та технологій, геометричних форм та яскравих кольорних рішень; підкреслює прогресивність, функціональність та мінімалізм;

ф'южн – організований безлад; поєднання непок'єднаних стилів та напрямків в одному інтер'єрі, дозволяє створити унікальний та неповторний інтер'єр;

хай-тек – зорієнтований на функціональність, науковість, елітне обслуговування архітектурою з застосуванням високих технологій,

шале – хатина пастуха; є різновидом альпійського кантрі характеризується оформленням у дусі альпійських гірських будиночків, означає міцне надійне житло, виконане з масивного бруса;

шеббі-шик – потерта елегантність; англійський кантрі у романтичному дусі вікторіанської епохи, у ньому поєднуються старовинні і стилізовані речі.

- етностилі – стилізація з явно вираженими елементами національної культури: український, скандинавський, середземноморський, китайський, японський, індійський, єгипетський, африканський, мексиканський тощо;
- авторські (індивідуальні) стилі – ті, що являють собою сукупність особливостей індивідуальної творчості, яка вирізняє митця від іншихавторів, вони отримали назву від прізвища митця: палладіанство (архітектор Андреа Палладіо), стиль Буль (мебляр Андре-Шарль Буль), Адамів стиль (архітектор Роберт Адам), Корбюзіанство (архітектор Ле Корбюзьє), стиль Старка (дизайнер інтер'єру і меблів Філіп Старк) тощо.

Різні регіони світу мають унікальні традиції дизайну інтер'єрів, які зумовлені кліматом, культурою, історією та місцевими ресурсами. Конструктивні особливості та дизайн інтер'єрів формуються під впливом наступних чинників:

- кліматичний – холодний (Скандинавські країни, Канада, країни північної Європи), теплий (країни Середземномор'я, Мексика, Індія, країни Карибського басейну), помірний клімат (країни Європи, Північної Америки, Східної Азії),
- культурний – традиційні культури (Японія, Китай, Індія, Україна) і сучасні культури (США, Скандинавія, Південна Корея, Австралія);
- історичний – старовинні регіони (країни Європи, Китай) і нові регіони (США, Австралія, Канада);
- географічний – гірські райони (Альпи, Карпати, Кавказ, Піреней), приморські райони (Греція, Іспанія, Бразилія, Тайланд), лісові райони (Фінляндія, Канада, Чилі, Нова Зеландія), пустельні райони (Єгипет, Саудівська Аравія, Туркменістан), тропічні райони (Мадагаскар, Колумбія та Венесуела, Панама, Фіджі та Соломонові Острови), помірні райони (Центральна і Східна Європа, Китай, США);

Інтер'єр країн з холодним кліматом відображає потребу в затишку та теплі. У таких регіонах дизайн інтер'єрів враховує необхідність у створенні комфортного середовища, яке дозволяє пережити довгі холодні зими.

Особливості інтер'єрів у країнах із холодним кліматом:

- матеріали – використовують важкі, теплі матеріали: дерево, камінь, хутро, вовна; цінуються матеріали, що забезпечують теплоізоляцію;
- колірна гама – переважають теплі та затишні кольори: глибокі відтінки коричневого, червоного, зеленого та синього; використовуються природні тони, що створюють відчуття спокою та комфорту;
- освітлення – будують великі вікна для максимального потоку природного світла та забезпечення умов оптимальної інсоляції; для штучного освітлення використовуються численні світильники, настільні лампи, свічки для створення затишної атмосфери;
- текстиль – використовуються важкі тканини: оксамит, вовна, хутро; присутня велика кількість текстилю: килими, покривала, подушки;

- опалення – використовують каміни та печі як джерело тепла і традиційний декоративний елемент інтер'єру, підлогове опалення розповсюджене у сучасний інтер'єрах для забезпечення комфортної температури у приміщенні;
- декор – простота, мінімалізм і функціональність, акцент на природність та екологічність, дерев'яні панелі і балки.

Інтер'єр країн з теплим кліматом відображає необхідність забезпечення комфорту в умовах високих температур, створюються затишні і привабливі простори, враховуються особливості природи, багатство кольорів і матеріалів.

Особливості інтер'єрів у країнах із теплим кліматом:

- матеріали – використовують природні матеріали: дерево, камінь, кераміка та бамбук;
- колірна гама – відображає багатство південно природи та особливості навколишнього середовища, використовують яскраві кольори: синій, теракотовий, білий, жовтий;
- освітлення – максимальне використання природного освітлення, будують великі вікна, відкриті простори, огороження та перегородки з напівпрозорих матеріалів;
- текстиль – використовують легкі натуральні тканини, які добре пропускають повітря і створюють відчуття прохолоди: льон, бавовна, шовк;
- вентиляція – для забезпечення оптимальної циркуляції повітря будуть великі вікна, двері та відкриті простори, використовують вентилятори;
- охолодження – у сучасних будинках обов'язковим є наявність кондиціонера, для природного охолодження використовують вентиляційні прилади, озеленення, затінення вікон, провітрювання через відкриті простори;
- декор – простий і функціональний, використовуються природні текстури, легкі меблі, багато рослин, плетені вироби, текстиль з етномотивами, штори з яскравим орнаментом.

Інтер'єр країн з помірним кліматом формується під впливом чіткої зміни сезонів, характерний для багатьох регіонів світу.

Особливості інтер'єрів у країнах із теплим кліматом:

- матеріали – використовують природні матеріали, що створюють сезонну атмосферу: дерево, камінь, кераміка;
- колірна гама – переважають природні кольори: від теплих відтінків дерева до м'яких тонів зеленого, синього та бежевого;
- освітлення – максимальне використання природного освітлення через великі вікна і штучне освітлення світильниками для вечірнього освітлення;
- функціональність – поєднання традиційного і сучасного, простори організовані так, щоб забезпечити комфорт у будь-яку пору року; важлива ергономіка та багатофункціональність меблів;
- декор – натуральні матеріали, теплі текстури, дерев'яні меблі.

Контрольні запитання:

1. Дати визначення поняттям «стиль» і «стилізація». Охарактеризувати їх відмінності.
2. Виділити групи стилів дизайну інтер'єру та коротко охарактеризувати їх складові.
3. Коротко охарактеризувати основні сучасні стилі інтер'єру.
4. Визначити відмінності стилів інтер'єру у різних кліматичних умовах.

ЛЕКЦІЯ 6. «Європейський та американський інтер'єр. Англійський стиль. Прованс. Кантрі. Український етностиль»

Інтер'єр приміщення вважають гармонійним, якщо він сприймається як певна система – у стильовій і композиційній єдності. Кожен стиль народжується не випадково,

його поява зумовлена низкою чинників, зокрема історичними передумовами. Протягом своєї еволюції вони вдосконалюються, набувають чітких розрізнявальних ознак, приживаються на довгий час у суспільстві або ж існують обмежений проміжок часу.

Європейський і американський інтер'єр, що формувалися за різний часовий проміжок та на різних континентах, хоча і об'єднані спільністю західної цивілізації, проте мають низу суттєвих відмінностей, котрі дозволяють чітко охарактеризувати обидва напрямки.

Характеристики	Європейський інтер'єр	Американський інтер'єр
Культурні традиції	Класичні традиції – античність, ренесанс, бароко, рококо. Характеризуються спадковістю та наслідуванням відомих історичних стилів і епох європейського розвитку	Історичні впливи – колоніальний стиль, федеральний стиль, вікторіанський стиль. Характеризуються поєднанням або інтерпретацією європейських стилів, завезених на континент
Етнічні і регіональні традиції	скандинавський стиль, середземноморський стиль, французький кантрі, британський стиль	південно-західний стиль (має впливи мексиканської та індіанської культур), середньо-західний стиль (сільський і фермерський стилі), каліфорнійський стиль (впливи середземноморського стилю)
Сучасні впливи	модернізм, скандинавський сучасний стиль	модернізм, мід-сенчурі модерн (включає органічні форми та інноваційні матеріали), індустріальний стиль (мінімалістичний декор, грубі матеріали, відкриті простори)
Ключові елементи	натуральні матеріали, ручна робота, індивідуальні декоративні елементи	відкриті простори, комфорт і зручність, поєднання старого і нового, персоналізація
Матеріали	переважають натуральні: дерево, камінь, метал, кераміка	поєднання традиційних та сучасних матеріалів (пластик, скло, метал)
Колірна гама	переважають пастельні тони та натуральні кольори, активний білий колір	сміливі та яскраві кольори поряд з нейтральними тонами, контрастні кольоросполучення
Деталі	велика увага до декоративних деталей (картини, орнаменти, гобелени)	мінімалістичний підхід з акцентом на сучасному мистецтві, фотографіях, плакатах
Меблі	переважає класична стилістика, використання антикварних меблів та предметів декору	домінують сучасні та модульні меблі, використовують розкладні м'які меблі
Функціональність та естетика	зосередження на естетці та елегантності	пріоритет зручності та багатофункціональності і

Таким чином, європейський інтер'єр, спираючись на вікові культурні традиції, набуває образу різноманітності, витонченості і насиченості історичними та культурними впливами. Натомість американський інтер'єр зорієнтований на адаптацію до потреб сучасного життя, зберігаючи при цьому стильове розмаїття.

Спільними рисами європейського та американського сучасного інтер'єру є:

- перевага комфорту – усе має бути зручним у користуванні;

- важливість функціональності простору – наповнення має бути практичним у користування, а не лише красивим на вигляд;
- якість матеріалів – інтер'єр має бути насичений добрими матеріалами;
- світло і простір – відмова від зайвих деталей, максимальна природна інсоляція через великі вікна;
- персоналізація простору – інтер'єр має відповідати смакам і потребами мешканців, бути індивідуалізованим через наповнення особистими і пам'ятними речами.

Англійський стиль

Традиційний англійський стиль інтер'єру вирізняється елегантністю, витонченістю і комфортом. Стиль сформувався як поєднання георгіанського і вікторіанського стилів, для нього характерні стриманість, гармонія, виражені пропорції, з одночасним підкресленням респектабельності через використання дорогих меблів, аксесуарів, текстилю. Зазвичай стиль застосовують для інтер'єрів заміських будинків, котрі мають більші площі ніж міська квартира, і дозволяють організувати просторі холи, кабінети, бібліотеку, широкі сходи з різьбленим дерев'яним поруччям, облаштувати каміни і печі з мармуровим оздобленням.

Особливості англійського стилю в інтер'єрі:

- колір – природні відтінки бордово-коричнево-золотої гами, акцентний колір глибокий насичений смарагдовий, синій;
- матеріали – натуральні: дерево цінних порід для набірного паркету, меблів, стінових панелей; позолота і жовта мідь на картинних рамах, світильниках, вимикачах; кришталь в оздобленні світильників і люстр; керамічна плитка для підлоги у кухні;
- оздоблення стін – однотонні шпалери суцільні, з візерунковими вкрапленнями, у смужку;
- меблі – з цінних порід дерева, важкі, з поліруванням поверхонь, традиційних пропорцій та вигляду;
- дзеркала і картини – у важких позолочених рамах;
- освітлення – освітлювальні прилади у вигляді свічок з кованою арматурою: торшери, дворіжкові настінні бра, кришталеві люстри;
- драпірування – на вікнах штори з фалдами, ламбрекени і виті шнури з китицями, на підвіконнях декоративні подушечки;
- текстиль – тканини стриманих тонів з вигладливим малюнком: оксамит, гобелен, дамаст, синель; для меблів – шкіра; килими – в усіх кімнатах;
- підлогова кераміка – з рисунком шахматка або з візерунком;
- узор декору – троянди на гардинах, меблевій оббивці, у різьбленні меблів, фурнітурі.

Прованс

Стиль Прованс натхнений чарівною атмосферою французької провінції, вирізняється своєю простотою, елегантністю та затишком. Прованс – південна провінція Франції, розташована на узбережжі Середземного моря. Край відомий ароматами, маслиновою олією, медом, сиром, прянощами, лавандовими полями, трюфелями тощо. В оригінальних прованських інтер'єрах віддзеркалюється краса природи, прагнення до самотності, гармонії, простоти життя. У сучасному інтер'єрі панує дух чарівної старовини.

Особливості стилю Прованс в інтер'єрі:

- колірна гама – пастельна з яскравими кольоровими акцентами, кольори: теракоти, лаванди, соняшників, яскраві відтінки розбавляються білим;
- опорядження: стіни – грубувата штукатурка з оголеною подекуди цегляної або кам'яною кладкою; стеля – дерев'яні балки з потемнілого дерева, відкриті в інтер'єрі;

- меблі – дерев'яні, без особливої вишуканості, але зроблені індивідуально, оздоблені самобутнім розписом, підбираються унікальні теракотові, зелені або сині кольори на світлому тлі; характерні прямокутні присадкуваті шафи, комоди і буфети, широкі лавки, дерев'яні столи, стільці з плетеними спинками і сидіннями;
- узор декору – квіткові мотиви у текстилі, шпалерах, декорі; використовують орнаменти або візерунки з дрібними ніжними квітами на світлому тлі;
- декор – штучно зістарені поверхні меблів і декоративних елементів; велика кількість керамічних ваз, мідних каструль, плетених кошиків;
- текстиль – легкі, натуральні тканини: льон, бавовна; для штор, подушок, скатертин використовують тканини з квітковим та клітчастим візерунком

Кантрі

Кантрі – варіативний стиль, що передбачає створення образу сільського будинку за урахуванням національних особливостей країни, колорит якої відтворюється. Естетика цього стилю тяжіє до образів минулого, до ностальгії за «старими добрими часами», розміреності і затишку вільного сільського життя. Інтер'єр у стилі кантрі витримується у дусі простоти і природності, з уникненням надмірної вигадливості. Кантрі як напрям широко поширений в усіх країнах Старого і Нового Світу.

Особливості стилю кантрі в інтер'єрі:

- відтворення дизайну сільського фермерського будинку;
- колірна гама – переважають теплі природні кольори, пастельні тони;
- матеріали – винятково природні: нефарбоване дерево, камінь, мідь, ротанг або лоза, корок;
- меблі – простого функціонального дизайну, плетені меблі, антикварні або зістарені з натурального дерева;
- декоративні елементи –старовинні речі (годинники, ліхтарі, каструлі), рідкісні книги, керамічні вироби ручної роботи (гличики, посуд), композиції з сухоцвітів і злаків, картини із зображенням сцен з сільського життя, натюрмортів у простих дерев'яних рамах;
- текстиль –натуральні тканини з простим візерунком у клітинку або з польових квітів, килими та покривала зі шматочків, штори і занавіски на вікнах, оббивка м'яких меблів, декоративні елементи на стінах (рушники);
- каміни та печі – оригінальні та функціональні елементи помешкання, є його центром;
- озеленення – використання кімнатних рослин у горщиках;
- освітлення – м'яке, розсіяне, використовують лампи з абажурами, свічники.

Український етностиль

Український етнічний стиль гармонійно і природно сприймається лише у випадку комплексного вирішення помешкання – архітектура, інтер'єр, ландшафтний дизайн садиби. Оформлення одного з елементів образу сучасного житла в етностилі викликає дисонанс та певну долю іронічності. Це один з небагатьох стилів, якій вирівнюється глибокою автентичністю, самобутністю і культурним багатством, він не може застосовуватися автономно та ізольовано.

Особливості українського етностилу у дизайні помешкання:

- архітектура – у дусі українського народного зодчества або українського модерну;
- дах – вкритий черепицею або стріха під очеретом;
- стіни в інтер'єрі – мазані глиняні та білені, з використанням фактурної штукатурки, можуть бути з розписами яскравим квітковим орнаментом або композиціями з рослин (калина, соняшник) і птахів;
- підлога – нефарбовані дерев'яні дошки з яскравою фактурою;
- стеля – з дерев'яними сволами (балками);

- матеріали – натуральні: дерево, глина;
- текстиль – натуральні тканини: льон, бавовна, полотно; рушники; домоткані і в'язані килимки і доріжки; вишиті рушники, скатертини, фіранки на вікнах подушки, постільна білизна;
- орнаменти – вишивка з квітковими або геометричними орнаментами залежно від регіону України;
- колірна гама – білі стіни, яскраві і контрастні кольори у декорі: червоний, жовтий, зелений, чорний;
- декоративні елементи – переважно ручної роботи: керамічний посуд з яскравими візерунками, глиняні горщики, ікони у рушниках, святкове декорування релігійних свят (писанки, рослини), вишиті картини, засушені букетики цілющих трав, зв'язки цибулі і часнику;
- меблі – традиційні для української хати: дерев'яні скрині, мисники, осліни, стіл, ліжка, буфети;
- освітлення – світильники і люстри з дерев'яними елементами.

Контрольні запитання:

1. Визначити спільні та відмінні риси європейського і американського інтер'єрів.
2. Охарактеризувати сучасний інтер'єр у стилі Прованс.
3. Охарактеризувати сучасний інтер'єр в англійському (британському) стилі.
4. Визначити основні риси українського варіанту кантрі стилю (етностиль).

ЛЕКЦІЯ 7. «Ар-деко. Модернізм. Хай-тек. Мінімалізм»

Ар-деко

Стиль ар-деко можна охарактеризувати, як продовження стилю модерн – плавні лінії, екзотичні матеріали. В основі стилю лежить добірна еkleктика, що поєднує пластику модерну з парадністю класичних стилів, додається унікальні речі східних культур. Цей стиль характеризується поєднанням елегантності, розкоші та інновацій. Усі елементи стилю є самоцінними за рівнем вартості матеріалів, технічних досягнень, якості оздоблення. Стиль зорієнтований на відхід від уніфікації, натомість маніфестує індивідуальність і особливі смаки господаря помешкання.

Особливості стилю ар-деко в інтер'єрі:

- просторові форми і геометрія – форми монументальніші за модернові, у лініях прослідковується чітка графічність, домінують симетричні геометричні орнаменти і візерунки, характері зигзаги, кола, трапеції, трикутники; обов'язковими є заокруглення кутів і западисті форми;
- опорядження стін – є тлом для дорогих меблів і вишуканих аксесуарів, нейтрального кольору і тону, шпалери з рисунком не використовуються, фарбуються однотонною фарбою з яскравим трафаретним бордюром з геометричних фігур або за єгипетською тематикою (півколо, що символізує сонце, що сходить);
- матеріали – цінні і вартісні: шкіра екзотичних тварин, натуральне хутро, бронза, кришталь, кристали, екзотичні породи деревини, слонова кістка, мармур;
- колірна гама – палітра може бути контрастною або монохромною (для стін); переважають відтінки золота, срібла (для декору); чорного (для меблів), яскравих червоного, помаранчевого синього та зеленого (для орнаментів);
- декоративні елементи – рельєфні фризи з сюжетним скульптурним зображенням узагальнено-геометризованого характеру, витончені статуетки і вазы, живописні твори кубізму та постімпресіонізму, віяла на стінах, хромування предметів побуту; усі вироби виготовлені за індивідуальним замовленням;
- текстиль – тканини з принтами, геометричними узорами і текстурами;

- меблі – з лакованого дерева, з блискучими поверхнями та оббивкою з дорогих тканин; форма строга та геометрична, часто з обтічними лініями;
- освітлення – повинно підкреслювати елегантність інтер'єру, використовують великі люстри, настільні лампи, бра з металевою арматурою і скляними плафонами.

Модернізм

Модернізм не є окремим стилем, проте він становить художній напрям, котрий об'єднує декілька стилів, що націлені на впровадження новітніх ідей з відкиданням усталених історичних тенденцій і традицій. Головною характеристикою модернізму є оригінальність, новизна, відсутність будь яких художніх штамів і кліше. Модернізм, як мистецька течія, об'єднує у собі експресіонізм, кубізм, футуризм, конструктивізм, імажинізм, сюрреалізм, абстракціонізм, поп-арт тощо.

У дизайні інтер'єру модернізм сформувався окремим стилем, для якого характерні функціональність, домінування чітких геометричних форм у просторі і складових елементах інтер'єру, відсутність надмірної декоративності і традиційного шику.

Модернізм в інтер'єрі – це сміливі експерименти з кольором і формою, гра з простором. Водночас – це зручне функціональне приміщення, що є втіленням практичності.

Характерні риси модернізму в інтер'єрі:

- просторові форми і геометрія – чисті лінії, прості форми, простота і геометрія без зайвої пластики і прикрас; максимально відкриті простори без зайвих перегородок і з панорамними вікнами; розсувні або складчасті двері;
- функціональність і практичність – лише необхідні елементи, кожен з яких має свою чітку функцію, відсутні зайві деталі, мінімалізм у декорі, конструкції-трансформери;
- матеріали – здебільшого природні: дерево, камінь, скло, сталь, можуть бути акценти пластика; застосовують сполучення текстур;
- колірна гама – у цілому колірна палітра нейтральна з білих, сірих, чорних та натуральних дерев'яних відтінків; акцентування яскравими кольорами;
- технологічність – інноваційні технології у дизайні, розумні системи освітлення, аудіо та відео обладнання;
- меблі – модульні шкіряні дивани на каркасах з трубчастої сталі, стільці і столи з металу і скла;
- декоративні елементи – лише як акценти, абстракціоністські картини, фотоколажі; відсутність національних ознак в предметах.

Хай-тек

Стиль високих технологій, заснований на застосування останніх досягнень технічного прогресу. В його основі – дизайн промислових приміщень, де всі елементи облаштування мають функціональне призначення. Відмінною рисою в інтер'єрі є наявність виступаючих елементів конструкцій та інженерного устаткування: хромованих труб, металевих поверхонь, відполірованих перемичок з'єднань, болтів тощо. Використовуються всі атрибути, характерні для інноваційних високотехнологічних інтер'єрів.

Особливості стилю хай-тек в інтер'єрі:

- колірна гама – темно-сірий і світло-сірий кольори металів;
- опорядження – відкрита цегляна кладка, штучне старіння штукатурки,;
- просторові форми – конструкційна відкритість в інтер'єрі опор і балок, елементів індустріальної естетики, вільне перетікання просторів внаслідок його складного структурування;
- функціональні і конструктивні елементи – набувають декоративного вигляду: труби, арматура, коробка повітровідводів, сталеві дроти, арки;

- матеріали – метал, скло, алюміній, бетон, дерево, сучасні синтетичні матеріали – усі високої якості;
- декоративні елементи – відсутні, замість них гармонія досягається пропорціями, розмаїттям фактури і текстури: гра світла на склі, блиск хромованих і металевих поверхонь, яскравий малюнок деревини;
- освітлення – яскраве зальне і додаткові багаточисленні елементи освітлення: настінні, точкові, підлогові світильники, вмонтовані в меблі, на кронштейнах, тросах тощо;
- меблі – без декору і прикрас.

Мінімалізм

Стиль виник як поєднання мінімалістичного традиційного японського стилю і конструктивізму. Естетика стилю спрямована на порожнечу, як досконалу форму життя. Мінімалізм – стиль гранично лаконічних форм, який характеризує повна відсутність декору, орнаментів або деталізації фасадної обробки меблів. Стиль вирізняється суворістю й аскетизмом, для нього притаманні ясність композицій, монохромність, підкреслення природності фактур, робота з великими площинами, графічність.

Попри уявну простоту, мінімалізм вимагає ретельного опрацювання всіх деталей, починаючи з організації простору. Моделювання простору відбуваються з використанням світла і лише необхідних предметів. У таких інтер'єрах все має бути максимально функціонально, комфортно, відповідати ергономічним вимогам. Кожна річ повинна мати своє місце й виконувати певну функцію.

Особливості стилю мінімалізм в інтер'єрі:

- колірна гама – монохромія: чорний, білий, сірий, відтінки землі, дизайн побудований на тонкій грі нюансних кольорів і акцентів, художня виразність досягається за рахунок контрастів текстур і форм;
- матеріали – природні: дерево, камінь, скло, метал;
- просторові форми і геометрія – мінімальна кількість перегородок, геометризм фігур: коло, прямокутник, пряма, може бути м'який вигин, гранична лаконічність форм;
- простір – естетика порожнечі, мінімальна кількість предметного наповнення, використовують скляні перегородки і великі вікна, що підкреслюють прозорість приміщення;
- освітлення – природне через великі вікна, за якими відкривається привабливий пейзаж, застосовують прийом злиття зовнішнього і внутрішнього просторів з відмовою від штор і екранів; світло розсіяне, світильники приховуються;
- функціональне зонування простору – виконується за допомогою кольору підлоги, напівпрозорої тканини, скла, розсувних перегородок або підсвічення стін, стелі, підлоги;
- меблі – лише необхідні предмети простих і лаконічних форм; використовують корпусні меблі, підняті на тонкі металеві ніжки, можуть бути без ніжок, але підняті над підлогою з утворенням простору; фасадні площини гладкі, без декору, часто без виступаючих ручок; матеріал меблів: сталь, шкіра, скло, дерево, алюмінієві профілі;
- акценти – абстрактні картини, фотографії, дзеркала у простих лаконічних рамах плоского профілю.

Контрольні запитання:

1. Визначити характерні риси стилю ар-деко в інтер'єрі.
2. Окреслити специфіку мінімалістичних стильових напрямів сучасного інтер'єру.
3. Охарактеризувати відмінності між стилем хай-тек і мінімалізмом.
4. Визначити особливості сучасного інтер'єру у стилі модернізму.

ЛЕКЦІЯ 8. «Дизайн орієнтального інтер'єру. Китайський, японський інтер'єр»

Орієнталізм у мистецтві має первинне значення певної тенденції використання в європейській культурі Нового часу сюжетів, мотивів та стильових прийомів і засобів мистецтва різних країн Сходу.

Орієнталізм – це уявлення Заходу про Схід. За усталеними метафоричними визначеннями із Заходом традиційно пов'язують індивідуалізм, автономію особистості, принцип приватної власності, розмежування світського і духовного, раціоналістичне математичне знання, сприйняття природи як відкритої книги для пізнання. Натомість Схід сприймається як світ містики, самодостатньої замкненості, нерозділеності естетичного і практичного, сакрального та буденного, домінування цілого над окремим, колективного над індивідуальним, це світ традиції, що будується на невтручанні у природу.

Західне сприйняття Сходу часто віддзеркалює не факти, а уявлення і припущення про Схід із позиції європейської християнської культури. Нерідко уявлення переростали у стереотипи. У західному мистецтві орієнталізм ґрунтувався на нереальних, поверхнево сприйнятих явищах неєвропейської культури як екзотики. Насправді культурні концепції Сходу глибші, древніші й сягають углиб століть, наповнені сакральним змістом.

Як правило, оформлення інтер'єру дуже часто підпорядковувалося впливу модних тенденцій, переважно в частині декорування й меблювання. Сучасний стиль орієнтал поєднує східні мотиви країн Сходу для створення мінімалістичних або навпаки надмірно пишних інтер'єрів. Активно застосовують відкриті повітряні простори, рослинні візерунки, живі натуральні фарби яскравих акцентів на нейтральних фонах, низькі м'які меблі, використовують текстури текстилю, дерева і каменю, приглушене розслаблююче освітлення, ненав'язливий витончений декор, мініатюрні водні елементи.

Орієнтал поділяється два основних напрямки: азійський і арабський. Існує два варіанти оформлення в орієнтальному стилі: класичний зі строкатим оформленням і дзен-мінімалістичний монохромний інтер'єр. Основні впливи на стилізацію сучасного орієнтального інтер'єру створили Індія, Китай, Японія, арабські країни.

Індійський стиль вирізняється яскравими кольорами, деталізованим текстилем, обов'язковими елементами є килими і драпіровки.

Китайський стиль демонструє гармонію і симетрію, у ньому використовують бамбук і шовк, для декору використовують квіткові мотиви і зображення міфічних драконів.

Японський стиль характерний простотою і мінімалізмом, дотриманням принципів краси недосконалості, аскетичності, балансу світла і тіні.

Арабський стиль віддзеркалює уявлення про розкіш, у ньому використовують розкішні тканини, яскраві кольори, безкінечні геометричні візерунки, неодмінним атрибутом стилю є золото у предметному наповненні.

Характерні риси інтер'єру в орієнтальному дусі:

- простір – відсутність дверей, дверні отвори прикрашають арками або різьбленими лиштвами, які утворюють уявний портал між просторами;
- колір – обирається один основний колір, переважно приглушених відтінків: сірий, зелений, синій, червоний, коричневий; обов'язковим є білий колір, який повинен бути присутнім в колористиці стін або в елементах декору;
- матеріали – натуральні: дерево цінних порід, тканини, камінь; рекомендується виготовляти сантехніку з натурального каменю;
- стіни – можуть бути нейтральним тлом для предметів і прикрас або бути витвором мистецтва, включеним у загальний дизайн; для розписів або штукатурки застосовують арабські візерунки, яскравий декор, геометричний орнамент, природні мотиви;
- текстиль – обов'язкові блискучі шовкові килими як атрибут стилю;
- меблі – обов'язково низькі, є характерною рисою класичного інтер'єру більшості східних країн;

- декоративні елементи – зображення Будди, художні витвори з мотивами східної філософії, дзеркала у багатих рамах, оригінальні вази і статуетки, люстри і торшери з візерунчастим абажуром.

Китайський інтер'єр

Китайський стиль є одним із найдавніших і найменше зазнав зовнішніх впливів. Він базується на трьох складових – простота, енергія та природа. Китайський інтер'єр – це підкреслено штучний, ігровий, символічний світ фантазій та мрій, тендітний всесвіт вишуканих відчуттів і тонких нюансів. Сакральне значення у китайському інтер'єрі має простір, який визначається як сутність помешкання.

Основні предмети інтер'єру (столи, стільці, лежачки) виготовляли переважно з бамбука, і вони були прямокутної форми. Щоб уникнути гострих кутів, на меблях для сидіння чи лежання використовували подушки. В орнаменті переважають рослинні мотиви з прямими й перехресними лініями. У Китаї з'явилися перші паперові шпалери.

Основа інтер'єру складає фен-шуй – китайське вчення взаємозв'язку усіх речей і явищ у просторі, зокрема зв'язку людини з усім, що її оточує. За ним у будинку повинні бути представлені всі п'ять елементів – вода, дерево, вогонь, метал, земля, помешкання необхідно утримувати в чистоті, уникати безладу і накопичення речей, головним правилом створення інтер'єру є власні відчуття прийняття або відторгнення.

Особливості китайського стилю в інтер'єрі:

- фен-шуй – організація інтер'єру за принципами вчення для гармонізації простору; усі речі взаємопов'язані і наповнені символізмом;
- простір і геометрія – заперечення прямолінійності, прямих і гострих кутів досягається драпіровками, вбудованими меблями, вазами і скульптурами у кутах тощо; простір трансформується ширмами різноманітних розмірів і форм;
- колірна гама – червоний, чорний, білий, золотий, синій, зелений; у кольоросполученнях обов'язково дотримуватися утверджених правил: білий і блакитний, червоний і чорний тощо; виявлення сторін світу визначеним кольором: схід – блакитний, південь – червоний, захід – білий, північ – чорний;
- матеріали – природні: дерево, бамбук, шовк, рисовий папір;
- орнаментальні мотиви – космологічні й природні символи: небо, земля, сонце, сторони світу, сузір'я, квіти, листя, хмари, птахи, риби, тварини, люди, зображення драконів, фантастичних тварин і птахів; натуралістичні зображення рослин; використання ієрогліфів і написів;
- меблі – з твердого дерева (чорне, рожеве, тикове, бамбук); у лакованій техніці, з інкрустацією з фанери різних відтінків; прямолінійної форми;
- декоративні елементи – картини на шовку, китайські вази, скульптури, ліхтарики, дзвіночки, каліграфія;
- текстиль – шовкові подушки, килими, драпіровки з візерунками, розписні шовкові ширми.

Японський інтер'єр

Японський стиль – це екзотичний етностиль, що характеризується мінімалізмом у використанні меблів та інших звичних атрибутів інтер'єру. Специфіка облаштування японського інтер'єру має витоки з географічних і природно-кліматичних умов країни. Територіальні обмеження вплинули на розвиток мінімалізму, землетруси – на використання легких перегородок з паперу чи дерева, меблів з бамбука. Будівлі зводяться легкі та відкриті. Серед матеріалів переважає дерево, а не камінь чи залізо. У традиційному японському помешканні перевага надавалася сидінню на підлозі, тому стільці були відсутні, а столи – низькі. У декоруванні використовували квітковий орнамент.

Сучасний інтер'єр у японському стилі вирізняється бездоганними колірними поєднаннями і лаконічними формами, структурованим простором і мінімальною декоративністю.

Особливості японського стилю в інтер'єрі:

- простір – домінує ідея злиття внутрішнього і зовнішнього, простір є трансформованим, що формується за потребою розсувними перегородками і дверима, пересувними стіновими панелями і віконними рамами, конструкції виготовляються з дерева і бамбуку; використовується принцип функціонального розподілу приміщень або об'єднання кількох кімнат в єдиний простір; окремі приміщення можуть перетворюватися на відкриті веранди та з'єднуватися з внутрішнім простором будинку;
- геометрія – розмірним мірилом є циновка (татамі) 1,8×0,9 м, усі габарити приміщень кратні цим розмірам; циновками застеляється дерев'яна підлога, при їх пересуванні змінюється зонування приміщення;
- стіни – світлих тонів, без прикрас і фактури;
- конструкції – балки відкриті в інтер'єр, темного кольору, контрастують зі світлими стінами;
- колірна гама – природні кольори, переважно в світлій гаммі: відтінки бежевого, білий, кремовий, молочний;
- матеріали – дерево, бамбук, рисовий папір;
- стінові ніші – улаштовують «ніші краси» (токонома) розміром в одну циновку, у них зберігають важливі об'єкти споглядання: пейзажний сувій, символічний букет (ікебана), культова статуетка, ваза для квітів; у більших стінових нішах улаштовують шафи для зберігання речей і одягу;
- меблі – бамбукові, дерев'яні; низькі на ніжках, простих форм, з гладкими поверхнями, прикрашені лаконічним різьбленням, інкрустацією зі слонової кістки, перламутру, позолоти;
- текстиль – тканини натуральні: бавовна, шовк, можуть бути з розписами та каліграфією;
- декоративні елементи – посуд для чайної церемонії, бонсай, декоративні паперові віяла на стінах, гравюри, сувої із зображеннями рослин, квітів, птахів, тварин, ієрогліфів, вишивки по шовку, лаковані шкатулки із сюжетами, орнаментовані композиції, порцеляна, світильники з рисового паперу.

Контрольні запитання:

1. Визначити характерні особливості орієнталізму в дизайні інтер'єру.
2. Охарактеризувати китайський стиль інтер'єру.
3. Охарактеризувати японський стиль інтер'єру.
4. Визначити спільні та відмінні риси китайського і японського стилів в інтер'єрі.

ЛЕКЦІЯ 9. «Модерні типи інтер'єрів ХХІ століття. Зв'язок інтер'єру з екстер'єром як складова урбаністичного розвитку сучасного західного міста»

На зламі ХХ і ХХІ століть виділилася три концептуальні напрямки розвитку дизайну:

- орієнтація на нову еkleктику;
- пошук нової монументальності;
- впровадження нових технологій.

У межах цих напрямків поєднуються елементи ортодоксальності і плюралізму, ідеологія конструктивізму і деконструктивізму, визнання мінливості середовища, орієнтація на розчинення архітектурних об'єктів, епатаж дизайнерських форм. З-поміж цих пріоритетів головним стає взаємне проникнення та збагачення дизайнерських і архітектурних засобів проєктування.

Сучасні типи інтер'єрів характеризуються поєднанням художніх форм з високотехнологічним обладнанням, яке поступово набуває домінуючих рис і витісняє з дизайну традиціоналістські елементи. У більшості новітніх стилів переважає функціоналізм над декоративністю, тому для них характерні легкість, відкритість і прості форми. Водночас західна культура у XXI столітті глибоко просякнута ідеєю екологічності життєвого простору людини. Тому, модерний інтер'єр має відповідати вимогам максимального комфорту для людини, але при цьому не жертвувати вимогами естетики, ергономіки, екологічності. Також відходять у минуле надмірно уніфіковані і знеособлені інтер'єри, тепер глобальні тенденції розвитку дизайну інтер'єру орієнтовані на створення філософії простору винятково як відповіді на індивідуальний запит господаря помешкання.

Реакцією дизайнерської галузі на виклики новітнього часу до інтер'єру стало формування принципів, які створюють інші умови для дизайну внутрішнього простору.

Баланс між природою і новітніми технологіями – досягнення гармонії у співіснуванні людини і технологій. З розвитком технологій злиття фізичного і цифрового світів започатковується період інновацій у дизайні, котрі сприятимуть вирішенню екологічних проблем і акцентуватимуть аспект індивідуальної творчості. Ключовими характеристиками цього принципу можна вважати:

- впровадження екологічних матеріалів із вторинної сировини – перероблені скло та пластик;
- впровадження новітніх екологічних технологій – 3D-друк текстилю;
- використання прозорих і світловідбивних матеріалів – матове скло, металеві поверхні, акрилові меблі, склоблоки та вітражі;
- у колірній гамі поєднання м'якої пастелі з яскравими акцентами на протизагарту футуристичним темним тонам. Нейтральні тони застосовуються для великих поверхонь, стін та підлоги, щоб збалансувати загальний вигляд і дати яскраво колірним акцентам в інтер'єрі проявити себе;
- динамічний дизайн підлоги – плавні форми, градієнти кольорів, металеві вкращення.

Емоційний ескапізм – втеча від дійсності цифрового світу, відпочинок від реальності, зосередження на душевному спокої. Інтер'єри у радісному емоційному дусі покликані повернути людину з віртуального світу до традиційних сенсорних чуттів – дотику, зору, слуху, нюху, створити настрій повернення у дитинство, забезпечити емоційний комфорт і психічний відпочинок. Ключовими характеристиками цього принципу можна вважати:

- вишукані текстури – оксамит, шовк, хутро;
- вигадливі форми з несподіваними пропорціями;
- глибокі насичені кольори у поєднанні з нейтральними тонами – досягнення балансу сприйняття і психоемоційного впливу;
- підлога з об'ємними м'якими текстурами.

Усвідомлена лаконічність – класичний мінімалізм, дизайн реагує на культуру обдуманого споживання та цінності універсальних, довговічних речей, які сприяють стійкості. Інтер'єрні рішення зосереджуються на продуманості і позачасовості, акцентуються на еко-свідомості. Мінімалістичне мислення поєднується з особистим самовираженням, створюючи унікальний, ексцентричний дизайн, в естетику якого доданий прояв гедонізму та яскрава індивідуальність. Такий інтер'єр є довговічною інвестицією, він буде актуальним багато років. Ключовими характеристиками цього принципу можна вважати:

- естетика мінімалізму – форми, лаконічні візерунки й фактури надають індивідуальності інтер'єру;
- нові інтерпретації традиційних форм – можуть бути несподівані розміри, пропорції, фактури;

- якісні матеріали з проявленими текстурами, що впливають на сенсорне чуття;
- хвилясті лінії, органічні та скульптурні форми для відчуття динаміки та глибини;
- вигадливий декор, який додає індивідуальності простору у якому присутні перероблені або повторно використані елементи;
- колірна гама нейтральна, мінімалістична, створює заспокійливий настрій, є універсальною.

Повернення до витоків – вшанування автентичності й майстерності з їх недосконалими формами та натуральними матеріалами. Фольклор підкреслює цінності спільноти та вправність локальних виробників, акцентує на поверненні до коріння. Це глибоке занурення в автентичність, де кожен предмет інтер'єру має свою унікальну історію. Це апеляція до відновлення зв'язку людини з процесом створення, повернення цінності ручної роботи та індивідуальності в епоху масового виробництва. Ключовими характеристиками цього принципу можна вважати:

- натуральні матеріали з органічними якостями – необроблені глина й деревина, ковані елементи, тканий вручну текстиль, авторська кераміка;
- унікальна недосконалість – навмисне використання необроблених країв, асиметрія ручного виробу, мінімальна обробка;
- колірна гама у нейтральних та спокійних тонах, наближених до натуральних пігментів;
- природні мотиви в орнаментах, візерунках, текстурах – листя, кора, мох, солома;
- сільські мотиви – підлога з помітними швами, нерівномірним фарбуванням, грубими фактурами.

Новітні тенденції дизайну інтер'єру відгукуються на фундаментальні потреби сучасної людини: прагнення до балансу, пошук емоційного прихистку, бажання жити усвідомлено та відчувати зв'язок зі своїм корінням. Потроху відходять у минуле інтер'єри у дусі бруталізму, індустріалізму, техно, кіберпанк і подібних стилів. Натомість популярності набирає біоморфний дизайн та сучасна еkleктика.

Біоморфізм – стиль пропонує наближення до органічності і природи, втілюється в органічний дизайн та сполучення природних форм з високотехнологічними матеріалами. У ньому використовуються елементи, що нагадують рослинні форми та структури, природні матеріали та яскраві кольори. Біоморфізм дозволяє створити інтер'єри, які не лише виглядають естетично, але й підтримують психологічний комфорт, створюючи відчуття близькості до природи. Проявом біоморфного дизайну є параметризм – стиль, який використовує цифрові технології для створення складних, органічних форм і структур.

Контемпорарі – його основою є органічне поєднання сучасності з історією в одному просторі. У сучасній еkleктиці може бути поєднано східні й західні традиції, хай-тек та ар-деко. Стельові напрями об'єднуються в єдине ціле за допомогою текстури, кольору, архітектурного рішення. Еkleктичний інтер'єр обов'язково повинен мати одну загальну тему, навколо якої вибудовуються декорації, тобто має домінувати певний стиль, а інший його доповнювати. Характерними особливостями є застосування пластичних форм, великої кількості текстилю, м'яких меблів, декоративних елементів, підлоги з набірного паркету, ліпнини в оформленні стін і стелі, люстр зі скла, поєднання різних фактур і текстур: глянцевої і матової, атласної та оксамитової поверхонь.

Оригінальним напрямом у дизайні інтер'єру стало явище поглинання стилів ХХ століття і їх відновлення у новітніх інтерпретаціях – утворення неостилів.

Неомодерн – неординарний стиль, який характеризується органічним злиттям дизайну внутрішнього простору з архітектурою споруди. Він позбавлений складних деталей, оскільки є протиставленням мистецтву, є абстрактним стилем. Головною рисою неомодерну є необмеженість і вигадливість пластичних форм, котрі вирізняються розмаїттям в архітектурі, елементах, деталях, аксесуарах. Усі елементи предметного наповнення нестандартні, часто мають приховану функціональність, адже форма і зміст

сприймаються по різному. В інтер'єрі неомодерну присутня активна театральність і фантазійність, незвично поєднуються матеріали. Колірна гама зазвичай витончено-пастельна з яскравими тоновими акцентами, для утворення більш активного простору використовують червоний і чорний кольори. Про розвиток неомодерну в Україні пише О. Смоляр.

Сучасний урбаністичний дизайн спрямований на створення гармонійного, стійкого та комфортного міського середовища, яке враховує потреби мешканців та інтегрує природу у міський ландшафт. Взаємодія між внутрішніми та зовнішніми просторами впливає на створення комфортного, функціонального та естетично привабливого міського середовища. Виділяють кілька аспектів зв'язку інтер'єру з екстер'єром:

- безперервність простору – забезпечення плавного переходу між внутрішніми та зовнішніми просторами. Це перетікання досягається шляхом створення буферного простору, а також за рахунок використання схожих матеріалів, кольорів та текстур як усередині, так і зовні будівель;
- природне освітлення – використання великих вікон, скляних дверей і прозорих фасадів дозволяє максимально користуватися природним світлом. Це не тільки покращує якість життя мешканців, але і зменшує споживання енергії;
- зелена інфраструктура – включення зелених насаджень, вертикальних садів і дахових садів у дизайн будівель створює гармонію між природою та архітектурою, покращує якість повітря та забезпечує охолодження міських просторів;
- громадські простори – створення комфортних та функціональних зовнішніх громадських просторів, зокрема парків, скверів та площ, сприяє соціальній взаємодії та зміцненню міської громади. Такі простори також можуть бути інтегровані у дизайн будівель, створюючи відкриті внутрішні двори та тераси з відповідним інтер'єрним рішенням.

Для створення гармонійного простору для життєдіяльності людини у сучасному місті актуальним є підхід інтеграції біоморфізму, як перехідного засобу між інтер'єром і екстер'єром. Такими інтеграціями, що забезпечують поступовість виходу зсередини назовні можуть бути:

- великі вікна та скляні фасади – розмивають межі між внутрішнім і зовнішнім простором, дозволяючи природному світлу та краєвиду стати частиною інтер'єру;
- плавні переходи – використання напіввідкритих просторів (тераси, балкони, патіо), для забезпечення плавного переходу від внутрішніх приміщень до зовнішнього простору;
- зелені коридори – з'єднують внутрішньодворні простори будинків із загальноміськими озеленими територіями;
- розумне освітлення – інтеграція системи розумного освітлення, яка враховує природне освітлення і адаптується до нього, створюючи комфортні умови всередині і зовні.

Сучасний дизайн інтер'єрів нерозривно пов'язаний з енергозберігаючими та відновлювальними технологіями. Ці принципи реалізуються у системі розумного будинку, котра вимагає від дизайнерського рішення відпрацювання форми і структури меблів та обладнання, пов'язаних з енергоефективними технологіями в інтер'єрі. Дизайн інтер'єру в таких приміщеннях залежить від об'ємно-просторового вирішення будівель і споруд, зумовленого застосуванням нових енергоощадних матеріалів і конструкцій та рівнем комп'ютерного управління системами життєзабезпечення розумного будинку.

Контрольні запитання:

1. Визначити основні тенденції дизайну інтер'єрів XXI століття.
2. Охарактеризувати напрямки біоморфізму у дизайні інтер'єру.
3. Охарактеризувати новітню течію у дизайні інтер'єру неомодерн.

4. Розкрити взаємозв'язок інтер'єру з екстер'єром у сучасному місті.
5. Перерахувати принципи інтеграції зовнішнього простору до внутрішнього.

ЛЕКЦІЯ 10. «Ретро інтер'єр. Екостиль. Лофт»

Ретро інтер'єр – це стиль дизайну, який намагається відтворити та відобразити популярні тенденції в дизайні інтер'єру середини ХХ століття. Це може бути будь-який період від 1950-х до 1970-х років. Після закінчення у Європі Другої світової війни дизайнери намагалися докласти зусиль до створення нової повоєнної реальності на ґрунті щастя і радості від настання миру. Інтер'єри 1950-х – 1970-х років вирізнялися яскравими кольорами і простими недорогими матеріалами. У 1980-х роках інтер'єр набув рис ретрофутуризму.

1950-ті роки – **поп-арт** – віддзеркалював культуру масового споживання, характеризується використанням незвичайних форм, експресивних, аж до кислотних, кольорів, оригінальними деталями (хромовані ручки на шафах, меблі на ніжках, оббивка м'яких меблів штучною блискучою шкірою яскравих кольоросполучень, вигадливі візерунки:

- колірна гама – яскраві насичені, контрастні кольори: червоний, синій, жовтий, зелений;
- графічні зображення – постери з зображеннями коміксів, рекламних плакатів, портретів знаменитостей;
- новітні матеріали – використання пластику і акрилу для виготовлення меблів;
- ритміка – повторювані мотиви у візерунках і орнаментах, що створювали динамічний ефект;
- декор – відображає елементи популярної культури: логотипи брендів, герої коміксів, відомі артисти.

1960-ті роки – **модерн середини століття** (MCM – Mid-Century Modern) – характеризується чистотою ліній, функціональністю, мінімалізмом, використанням стриманих кольорів, геометричних орнаментів, квіткових мотивів, нових матеріалів:

- чисті лінії та мінімалізм – мінімізація декоративності і прикрас, використання прямих і чітких ліній, акцент на простоту, геометричність, лаконічність;
- органічні форми – створювалися вигнуті та плавні форми, запозичені з природи;
- відкриті простори – інтеграція внутрішнього і зовнішнього просторів;
- великі вікна – максимальне використання природного освітлення;
- інноваційні матеріали – використання пластику, фанери, металу;
- функціональність – усі елементи предметного наповнення мають визначене функціональне призначення;
- яскраві акценти – поєднання нейтральних кольорів з яскравими акцентами оранжевого, гірчичного, бірюзового кольорів;
- освітлення – лаконічні лампи з металу або пластику;
- текстиль – геометричний орнамент на подушках, килимах, шторах.

1970-ті роки – **богемний стиль** (бохо-стиль) – віддзеркалював культуру хіпі, рух за свободу самовираження, характеризується еkleктичністю, яскравими кольорами та великою кількістю деталей (вишивка, макраме, рослини, килими, ліхтарики і свічки):

- яскраві візерунки та кольори – використовуються різноманітні кольори та геометричні орнаменти, етнічні мотиви, квіткові принти;
- натуральні матеріали – переважають природні тканини: бавовна, льон, шовк;
- ручна робота – меблі та декор прикрашаються вишивкою, макраме, плетінням;
- еkleктичність – поєднання образів різних стилів і епох, предметне наповнення різночасовими елементами;
- текстиль – подушки, пледи, ковдри, що створюють атмосферу комфорту і затишку;
- зв'язок з природою – використання рослин, деревини, каменю.

1980-ті роки – **стимпанк** (ретрофутуризм, техномистецтво) – сміливий і оригінальний стиль, виник у період урбанізації 1980-х років, поєднує у собі вікторіанські тенденції та індустріальний декор, використовуються не лише декоративні деталі та механізми, але й утилітарні речі, стилізовані під старовину:

- індустріальні елементи – металеві труби, шестерні, механізми, ланцюги відкриті в інтер'єр;
- колірна гама – стримана, приглушена, з різновідтінковими кольорами: сепія, теракота, бронза, мідь, темно-зелений, бордовий, градації сірого і чорного;
- освітлення – неяскраве, у теплих відтінках, світильники стилізовані під газові лампи, люстри, бра вікторіанської доби, лампи розжарювання;
- меблі – у дусі вікторіанської доби з багатими орнаментами, шкіряними деталями, різьбленням, металевими заклепками;
- декор – головним символом є шестерня, стінні годинники, барометри, компаси, різноманітні механічні пристрої з відкритими механізмами;
- текстиль – подушки і пледи з вікторіанським орнаментом.

Екостиль передбачає використання в екстер'єрі й інтер'єрі природних будівельних матеріалів, значної кількості озеленення, а також систем сучасного енергозбереження. Важливим аспектом екодизайну житла є використання будівельних конструкцій і матеріалів, які вже були в ужитку. Часто такі будівлі споруджують з використанням традиційних місцевих матеріалів. Основним елементом міжповерхового перекриття є дерев'яні балки, пофарбовані в коричневий колір і відкриті в інтер'єр. В інтер'єрах можуть застосовувати відкриті дерев'яні сходи як активний елемент дизайну приміщення.

Характерні риси екостилу в інтер'єрі:

- природні матеріали – нефарбоване дерево, камінь, бамбук, льон, бавовна;
- колірна гама – монохромна, використовують світлі тони і відтінки, кольори натуральних матеріалів з відкритою текстурою;
- енергоефективність – використання енергоощадних технологій, сонячних панелей, світлодіодного освітлення тощо;
- озеленення – є елементами зеленого декору: кімнатні рослини, зимові та вертикальні сади;
- текстиль – яскраві орнаментовані чохли на меблях для сидіння, подушки, килими;
- повторний ужиток – використання перероблених матеріалів, речей, створених з вторинної сировини, предметів, що були в ужитку.

Лофт містить у собі глобальну концепцію модернізації виробничого простору зі зміною його цільового призначення – переобладнання під житло чи офісне приміщення верхньої частини промислової будівлі. У лофті зазвичай використовують блискучі нікельовані та хромовані елементи металевих частин інтер'єру (труби опалення, системи вентиляції, сходи), кольори холодних відтінків (металік, синій) і теплих (відкриті цегляні стіни). Меблі часто металеві або пофарбовані під метал. Архітектурні деталі – сходи, різні труби, системи вентиляції, заводські пристосування тощо – мають відкритий характер і є акцентними елементами інтер'єру.

Характерні риси стилю лофт в інтер'єрі:

- архітектура будівлі – історична будівля з первісною нежитловою функцією, що має великі відкриті простори, не розділені перегородками, стрічкове або вітринне зашklenня на всю стіну;
- відкриті в інтер'єр будівельні конструкції та інженерні комунікації – труби, вентиляційні системи, електропроводка, балки перекриття, колони, стовпи;
- індустріальні матеріали – цегляні стіни, металеві елементи, дерев'яні балки, бетонні підлоги, чавунні колони, конструкції з прокатного профілю;

- відкриті простори – великі, незагороджені приміщення з мінімальною кількістю перегородок; зонування здійснюється кольором, консолями, зашкльованими поверхнями, відкритими індустріальними конструкціями;
- колірна гама – варіюється, основним кольором може бути білий або сірий, додатковими і акцентними кольорами – чорний, коричневий у відтінках, сріблястий, червоний, синій;
- меблі – сучасні, у мінімальній кількості, простого функціонального дизайну, з металевими або дерев'яними елементами, можуть бути трансформерними;
- декоративні деталі – ті, що символізують середовище мегаполісу: графіті, таблиці, покажчики, дорожні знаки, рекламні постери, або кольорні плями та абстрактний живопис.

Контрольні запитання:

1. Визначити періодизацію стилю ретро та коротко охарактеризувати особливості різночасових проявів ретродизайну в інтер'єрі.
2. Охарактеризувати екологічний стиль у дизайні інтер'єру.
3. Визначити характерні риси стилю лофт в інтер'єрі.

ЛЕКЦІЯ 11. «Психологія сприйняття архітектурного простору і форми. Емоційна складова в дизайні інтер'єру. Мультисенсорний дизайн»

Архітектурний простір – є елементом архітектурного середовища, складається як єдине ціле з просторової форми, площин огороження і предметів обладнання, сприймається зсередини назовні як матеріально обмежена просторова форма.

Специфічні властивості архітектурного простору:

- моторний простір – його величина визначається співвідношеннями людина-предмет;
- індивідуальний і колективний простір – визначається співвідношенням моторного простору людини і групи людей, індивідуальний простір є складником колективного, визначає просторові групи і функціонально-соціальні зони;
- закритий та відкритий простір – визначається співвідношенням архітектурного і природного просторів, формується з різним ступенем ізолюваності, впливає на емоційне сприйняття людини переходу від закритого простору (приміщення – камерний простір) до відкритого (природне середовище – безкінечний простір);
- внутрішній та зовнішній простір – визначає взаєморозташування просторів, пов'язане з емоційним сприйняттям організації просторові за принципами контрасту, нюансу або рівноцінності;
- розкритий і замкнений простір – характеризується ступенем оглядовості, взаємопроникнення і перетікання просторів між відкритим і закритим, зовнішнім і внутрішнім;
- хаотичний і впорядкований простір – оцінюється за ступенем організованості складного простору; за емоційним сприйняттям оцінюється як раціональний (сформований логічно і закономірно) або ірраціональний (спонтанно сформований) простір;
- естетичність і гармонізація простору – залежить від соціальної значущості простору, варіюється від індивідуального до колективного, гармонізується художньо-композиційними засобами.

Психологічне сприйняття властивостей архітектурного простору породжує асоціативно-емоційну реакцію людини і допомагає формуванню образної характеристики інтер'єру.

Під час проєктування архітектурного середовища треба брати до уваги потреби окремої людини в спілкуванні та взаємодії з іншими людьми, а також в усамітненні. Ці потреби визначаються особливостями поведінки людини в соціумі, змістом індивідуальної

або колективної діяльності. Сучасні психологи виділяють певні параметри простору, потрібного для різного ступеня соціальної взаємодії:

- інтимний (індивідуальний) простір – до якого людина впускає лише близьких їй людей, становить 15–125 см;
- соціальний простір – колективний, у якому відбувається спілкування з незнайомими людьми на відстані, становить 125–380 см.

Для соціальної спільноти тривалого функціонування потрібна організація «власного» простору: кабінет, кімнати рецепції, функціональні зони для одержання кореспонденції, конференц-зали, рекреації, фойє, кулуари, зони релаксації тощо. Треба також розділити функціональні зони на колективну й індивідуальну, надати кожному індивіду мінімальний (або оптимальний) особистий простір відповідно до його індивідуальних потреб.

Психологічні чинники визначають відповідність предметно-просторового середовища особливостям сприйняття, пам'яті, втомлюваності, психомоторики людини для її комфортного перебування в приміщенні. Психологічна відповідність архітектурного середовища зумовлена закономірностями вищої нервової діяльності та досягається урахуванням таких психологічних особливостей людини, як: характер і темперамент, інтелектуальна й емоційно-вольова сфера, здібності й інтереси, система вмінь і навичок, сформований стереотип настрою та поведінки. Важливим аспектом пізнання навколишнього архітектурного середовища, взаємодії з ним і його предметним наповненням слугує сприйняття.

Сприйняття – це психічний процес відображення предметів і явищ дійсності в сукупності їх властивостей, на відміну від відчуттів, які відображають тільки окремі якості предметів.

Існують дві стратегії розуміння механізму сприйняття оточення:

- перша стратегія – коли утворення потоку інформації простежується знизу – угору (кодування сигналів рецепторами, кінцевими утвореннями нервових волокон), перетворення їх відповідними нейронними механізмами та передавання у вищі відділи мозку. Згідно з цим механізмом, асоціації, які виникають, стають основними мотиваційними принципами всього психічного життя людини;
- друга стратегія – коли сприйняття йде згори – униз. У цій схемі основна роль відводиться стратегії обробки інформації в напрямку «вниз» на основі отриманої від органів чуттів інформації, коли треба виконати певну конкретну дію залежно від того, що сприйнято, відтворено й трансформовано в нову модель.

Для більш точного сприйняття навколишнього простору в першій половині ХХ століття запроваджене поняття гештальт-психології – напряму в психології зі сприйняття естетичних ідей і теорій архітектурної форми. Головна категорія гештальт-психології – цілісний образ (гештальт) зі сприйняття основних його параметрів: форми, фактури, фону, конфігурації (абрис-контур), кольору, структури. Людина при сприйнятті виокремлює головне явище і ставить його на перший план, а всі інші об'єкти, події, відчуття в цей конкретний момент зливаються в одноманітну масу, стають нечіткими й відходять на задній план, стають своєрідним тлом.

Серед основних принципів сприйняття можна виділити такі:

- спонтанна організація ідентичних елементів у фігури (а не в проміжки між ними);
- групування елементів за зовнішньою подібністю;
- швидке виявлення відхилення в системі;
- візуальне відчуття цілісності геометричних фігур і бажання повернути в «правильне» положення лінію, кут або фігуру на основі симетрії, подібності або минулого досвіду глядача.

Іншими універсальними принципами сприйняття є перцепція і стереотипи. Вони довгий час залишаються незмінними для окремих індивідуумів і великих груп людей, об'єднаних спільністю культури, освіти, середовищем існування, соціальним статусом або

рівнем професійної підготовки, крім того, вони перебувають під впливом певних норм і стандартів. У дизайнерській діяльності важливо виявляти домінуючі стереотипи середовищного сприйняття користувача.

Художньо-просторова організація інтер'єру має бути такою, щоб у людини виникало відчуття естетичного комфорту. Це залежить передусім від композиції простору, що охоплює такі аспекти:

- колірне й фактурне вирішення поверхонь;
- дизайн меблів та обладнання;
- декорування, озеленення, освітлення тощо.

Комфортність середовища – це властивість будь-якого середовища збуджувати позитивні суб'єктивні відчуття і, водночас, породжувати об'єктивний стан гармонійної рівноваги, задоволення та спокою людини.

Урахування психологічних особливостей споживачів архітектурного середовища в процесі індивідуального проєктування інтер'єру сприятиме поліпшенню самопочуття людини, позбавить її страхів, допоможе відновити фізичні й душевні сили.

Проектування штучного простору має базуватися на особливостях психоемоційного сприйняття людиною інтер'єру. До основних психологічних особливостей індивідуума належать: тип нервової системи (темперамент), риси характеру, світогляд, інтереси, здібності. Темперамент зумовлений здебільшого біологічними чинниками – особливостями нервової системи, спадковістю. Виділено чотири типи темпераменту: сангвінічний, холеричний, меланхолічний, флегматичний. Психологічні особливості людини впливають на вибір нею об'ємно-просторової організації приміщення.

Сангвінік – в його інтер'єрі не має нічого зайвого, кімнати наповнені світлом і повітрям, у приміщеннях багато скла й дзеркал. Сангвінік відкидає стандарти і стереотипи, віддає перевагу активному спілкуванню, тому в інтер'єрі відсутні затишні куточки. Типовий приклад – сучасна квартира-студія. Палітра кольорів насичена, яскрава. Меблі не габаритні, зручні та функціональні.

Холерик – комфортно себе почуває серед яскравої еkleктики. Меблі переважно модульні, мобільні, що дозволяє швидко змінювати дизайн інтер'єру. Колірна гама різноманітна, проте в інтер'єрі варто уникати надто яскравих кольорів. Техніка лише ультрасучасна, матеріали найновіші, оздоблення яскраве, у соковитих, насичених кольорах.

Меланхолік – інтер'єр його житла схожий на фортецю, тут він почуває себе комфортно та безпечно. Концепція інтер'єру – унеможливлення стресу. Простір і порожнеча гнітять меланхоліка, тому він подрібнює простір і створює закутки, використовуючи стелажі, ширми, напівпрозорі жалюзі тощо. Колірна гама – у пастельних тонах. Штори щільні, освітлення м'яке, розсіяне. Підлога має м'яке покриття. В інтер'єрі багато пам'ятних речей, старих світлин.

Флегматик – основна риса інтер'єру – консерватизм, у якому не допускаються зміни і втрата улюблених предметів. Віддається перевага класичному стилю. У меблях важливі не тільки краса і зручність, але й конструктивні особливості, екологічність матеріалів, довговічність і міцність використовуваних механізмів. У цілому інтер'єр має солідний і респектабельний вигляд та практично не змінюється протягом десятиліть. Колірна гама – тепла.

Завдання дизайнера – створити інтер'єр відповідно до індивідуальних психологічних особливостей і потреб людини. Створений простір здатен стимулювати й руйнувати, налаштовувати на спокій або активність, знімати або посилювати внутрішні проблеми людини, активізувати творчий процес, впливати на продажі тощо, тому важливо формувати дизайн-модель «під людину», з урахуванням принципів як дизайну, так і психології.

Мультисенсорний дизайн

Психофізіологічні фактори забезпечують відповідність внутрішнього архітектурного простору слуховим, зоровим, фізичним та іншим можливостям людини, умовам візуального комфорту в предметному середовищі/

Психофізіологічні аспекти формування архітектурного середовища передбачають урахування впливу різних факторів емоційного впливу. Тому, дизайнери більш активно можуть використовувати різні засоби, що стимулюють усі канали чуттєвої інформації:

- слух – музика, шумові ефекти, що імітують фон живої природи (щебетання пташок, шурхіт листя, звуки води тощо). Аудіодизайн може зробити робочі зони більш комфортними, використання різних акустичних прийомів може бути додатковим орієнтиром у внутрішньому просторі. Звукопоглинаючі поверхні зменшують гучність у приміщеннях, а гладкі глянсові площини збільшують відчуття динамічності, постійної зміни в навколишньому середовищі;
- зір – елементи сучасного екожитла, квіти, картини, природні будівельні матеріали, газони, декоративні панно, скульптури, акваріуми з рибками, арт-композиції й елементи сучасних інтелектуальних систем в інтер'єрі (плазмові екрани, ноутбуки) тощо. За допомогою зору людина оцінює розташування об'єкта у просторі, відстань до нього. Колір і форма об'єкта, що сприймаються зором, можуть заспокоювати або стимулювати;
- дотик (тактильні відчуття) – потоки теплого або прохолодного повітря, креми та масло для шкіри, різнофактурні матеріали, тканини, ковдри, холодне й гаряче. Тактильне сприйняття може бути використане людиною не тільки для отримання необхідної інформації, але і для отримання позитивних емоцій від дотику до матеріалів приємних на дотик;
- нюх – відчуття широкого спектру запахів, ароматів природного або штучного походження (кондиціонери з ароматами живої природи, освіжувачі повітря із запахами цитрусів, ванілі, квітів тощо). Асоціації, викликані приємними запахами, змушують відчувати позитивні емоції незалежно від цього, чи перебуває людина у просторі, якому властивий конкретний запах, чи лише відчуває його аромат;
- м'язові (кінестетичні) відчуття – обладнання приміщень спеціальними тренажерами, шведськими стінками, компактним турніком або невеликим танцмайданчиком;
- смак – може поєднуватись з ергономічними вимогами до формування інтер'єру (жувальна гумка для схуднення тощо). Колірне вирішення елементів предметного наповнення інтер'єру може викликати відчуття смаку.

Мультисенсорний дизайн – це дизайн, який впливає на людину за участю всіх п'яти органів чуття: зір, слух, нюх, дотик, смак. Проблему мультисенсорного інтер'єру розглядає Л. Коломієць.

Людина цілісно відчуває навколишнє оточення, є за своєю природою мультисенсорною. Найперші та найяскравіші відчуття вона отримує за допомогою зору та слуху. На наступному етапі нюхові рецептори починають сприймати різні запахи. Тактильна взаємодія з предметами дає можливість відчути форму, рельєф, фактуру та температуру поверхні.

Сучасні дизайнерські практики виходять за межі традиційно одновимірного візуального підходу. В інтер'єрах XXI століття автори залучають усі органи чуття, щоб створити простір, який можна не лише побачити, але й почути, відчути на дотик, запах і смак. Такий цілісний підхід формує глибші зв'язки та знаходить відгук у користувачів на різних рівнях. Коли дизайн звертається до кількох відчуттів, він може ефективніше передавати повідомлення, створювати сильніші емоційні зв'язки та викликати глибші переживання. Тому, завдання мультисенсорного дизайну – посилювати його та цілеспрямовано впливати на емоції людини, підтримувати цілісний образ створюваного середовища, уникати емоційних суперечностей кінцевого дизайнерського продукту.

Розвиток технологій у XX столітті дав змогу людині активно впливати на світло, колір, звук, смак та запах через перемикачі, пульти управління тощо. Таким чином, інтер'єр активно змінюється буквально за секунди, змінюючи, відповідно, і свій сенсорний вплив на людину, активуючи її чи заспокоюючи.

У сфері туризму для створення відповідного настрою користуються світловим оформленням простору, певною кольоровою гамою, ароматизацією, музичним супроводом, приємними на дотик матеріалами, текстилем. У готелях та курортах активно впроваджують практику релаксаційних кімнат, спа, сауни, масажних кабінетів тощо. Усі вони функціонують як мультисенсорне середовище, що покликане впливати на усі органи чуттів людини, викликати задоволення та оздоровчий терапевтичний ефект.

У сфері розваг стимуляція чуттів зазвичай активніша. Для привертання уваги відвідувачів застосовується динамічніша музика та освітлення, котрі впливають на емоційне піднесення людини. Особливо активно використовуються принципи мультисенсорики в оформленні нічних клубів — це мерехтіння світла і кольору, використання проєкцій, різноманіття текстур та матеріалів, звукові ефекти та танц-поли, що реагують на дотик, вібрацію тощо, світлобульбашкові панелі, ароматизація.

У робочому просторі серед заходів сенсорного дизайну використовують інтегрування навколишнього середовища з інтер'єром через великі вікна. Уведення природи до внутрішнього простору підвищує чуттєвість, покращує настрій та продуктивність дій. Яскраві текстури, світлі кольори створюють енергійні та сприятливі для роботи інтер'єри.

У сфері терапії та релаксації створюють відчуття спокою та умиротворення за допомогою спокійної кольорова гама інтер'єру, м'якого світла, приємних ароматів, тихої ніжної музики.

Психологічний вплив мультисенсорного дизайну має такі прояви:

- емоційний зв'язок — формується вплив на емоції людини, встановлюється зв'язок між користувачем і середовищем;
- пам'ять — дизайн апелює до кількох органів чуття, він може покращити запам'ятовування та пригадування;
- інклюзивність — дизайн сприяє інклюзивності шляхом компенсації та забезпеченням універсальності доступу до інформації;
- прийняття рішень — сенсорні сигнали від освітлення, музики і запаху можуть впливати на процес прийняття рішень.

Вимоги до мультисенсорного дизайну інтер'єру:

- баланс — кожен сенсорний елемент повинен доповнювати інші. Занадто сильна стимуляція користувача може призвести до сенсорного перевантаження, викликати дискомфорт або плутанину. Тому, здійснюється підбір та перевірка інтенсивності, часу і контексту сенсорних впливів;
- доступність — потрібно враховувати індивідуальний рівень і фізичні можливості людини сприйняття сенсорної інформації. Тому, дизайн має бути інклюзивним, забезпечувати альтернативну сенсорну взаємодію для людей з особливими потребами;
- культурна специфіка — сенсорне сприйняття може сильно відрізнятися в різних культурах (запахи, кольорні асоціації, звуки). Тому, потрібно враховувати культурні особливості та адаптувати дизайн до різної аудиторії, щоб уникати негативних реакцій;
- вартість і складність — використання декількох сенсорних елементів здорожує дизайнерський проєкт. Тому, варто чітко розраховувати окупність додаткових витрат на створення мультисенсорного середовища;
- технологічні обмеження — в умовах розвитку новітніх технологій, ще залишаються зони обмежень, у яких цифрові розробки не досягають повноти імітації сенсорного відчуття. Тому, при створенні дизайну потрібно враховувати існуючі обмеження та компенсувати їх іншими засобами;

- сталість – штучні мультисенсорні елементи з вбудованою електронікою можуть негативно впливати на навколишнє середовище. Тому, потрібно враховувати екологічність матеріалів і життєвий цикл виробів;
- етика – сенсорні елементи середовища можуть створювати маніпулятивний чи оманливий вплив на органи чуття користувачів. Тому, дизайнер несе відповідальність за ті відчуття, які він програмує мультисенсорним дизайном.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризувати специфічні властивості архітектурного простору.
2. Дати визначення поняттю «сприйняття» і виділити основні принципи сприйняття.
3. Яким чином ураховуються індивідуальні психологічні особливості користувача при проєктуванні інтер'єру.
4. Охарактеризувати явище мультисенсорного дизайну.
5. Які вимоги висуваються до мультисенсорного дизайну інтер'єру.

ЛЕКЦІЯ 12. «Моделювання сценарію інтер'єру. Специфіка візуального зонування простору. Освітлення. Колористика. Звук. Запах. Дотик»

Розроблення дизайн-проєкту інтер'єру виконується у кілька послідовних логічних стадій. Після передпроектного аналізу наступною є стадія розробки дизайн-концепції. Дизайн-концепція передбачає формування гіпотез щодо вибору стратегії проєктування, генерування задуму, концептуальної моделі проєктованого простору, утворює змістове ядро, з якого розгортаються усі проєктні рішення. Складовою дизайн-концепції є сценарій план інтер'єру і його моделювання.

Сценарій інтер'єру – це детальний план (сюжетна схема), який визначає, як буде виглядати та функціонувати простір у приміщенні. Це включає не тільки розташування меблів, вибір кольорів і матеріалів, але й освітлення, декоративні елементи та інші аспекти дизайну. Сценарій інтер'єру допомагає візуалізувати кінцевий результат та забезпечує гармонійне поєднання всіх елементів.

Запрограмований сценарій інтер'єру забезпечує поступове розкриття проєктованого простору за траєкторією руху від однієї функціональної зони до іншої, адже одномоментне цілісне сприйняття інтер'єру неможливе або вкрай утруднене. Фактор часу є головним у створенні можливостей розгорнути композицію інтер'єру, а користувачу органічно увійти у його сценарій.

Моделювання сценарію інтер'єру – це процес створення віртуальної моделі інтер'єру приміщення. Цей метод дозволяє візуалізувати як буде виглядати проєктований простір і випробувати різні варіанти розташування меблів, декору, освітлення та кольорових рішень без необхідності фізичних змін.

Сценарне моделювання інтер'єру дозволяє перевірити повноту урахування інтересів цільової аудиторії, що буде користуватися проєктованим простором.

Розробка сценарію ведеться на наступною схемою:

- визначення мети та потреб – першочергово потрібно визначити: функції проєктованого простору та особливості користувачів приміщення, їх стиль життя, звички, потреби щодо організації робочої діяльності, відпочинку, зберігання речей, стильові уподобання тощо. Це допоможе зрозуміти, які саме елементи повинні бути в дизайні;
- генерування ідеї – перед тим як приступати до розробки конкретних варіантів інтер'єру зазвичай здійснюється знайомство з аналогами і зразками, набирається візуальний ряд, що стимулює натхнення для генерування власних ідей з урахуванням мети, завдань і потреб приміщення;

- створення плану приміщення – визначаються точні габаритні розміри проєктованого приміщення, його пропорції, простір умовно розподіляється за функціональними процесами і кожній локальній зоні;
- визначення схеми руху – для створення динамічної атмосфери інтер'єру та забезпечення функціональності приміщення проєктують траєкторії фізичного руху користувачів, а також лінії візуального руху між предметами. Така система передбачає поступове сприймання різних деталей інтер'єру та світлових ефектів;
- вибір кольорової схеми – залежно від ідеї та проєктованого емоційного комфорту приміщення визначається колірна гама, що буде використовуватися. Для формування гармонійної палітри визначається основний колір та декілька додаткових;
- підбір елементів предметного наповнення – для кожної функціональної зони обирається набір меблів, котрі відповідають кольоровій схемі та функціональним потребам; додаються декоративні елементи, що підкреслюють стиль інтер'єру;
- розроблення сценарію освітлення – для створення гармонійного інтер'єру обов'язковим елементом є природне та штучне освітлення, яке дозволяє акцентувати або розчиняти окремі функціональні зони, задавати напрямки руху, виділяти певні предмети, і загалом кардинально змінювати атмосферу та емоційний комфорт приміщення;
- забезпечення комфорту – щоб простір був зручним для користування потрібно враховувати розташування меблів відносно одне одного та наявність вільного простору між ними, враховувати вимоги до ергономічності меблів і обладнання;
- інтерактивність – простір та його емоційна атмосфера можуть змінюватися і трансформуватися, взаємодіяти з користувачами, підлаштовуватися під нові потреби. Для досягнення рухомості простору передбачаються системи розумного будинку, меблі-трансформери, інтерактивні стіни і перегородки, розумні дзеркала;
- тестування та коригування – за допомогою тривимірних графічних редакторів доцільно створити модель інтер'єру та віртуально протестувати дизайн за різними сценаріями (зміна часу доби та сезону, послідовність увімкнення штучного освітлення та регулювання його яскравості, керування системою розумний будинок, усталеність траєкторій руху користувачів, моделі поведінки користувачів у просторі тощо). Це дозволить виявити недоліки сценарію і внести коригування ще до початку реальних робіт.

Візуальне зонування простору — це метод розподілу приміщення на функціональні зони за допомогою візуальних елементів. Це дозволяє створити більш структурований і організований інтер'єр, навіть у невеликих або відкритих просторах.

Зонування – поділ інтер'єру на окремі зони з метою облаштувати зручне місце для кожного виду діяльності людини чи її відпочинку. При цьому межі зон мають бути помітні, але не нав'язливі.

Зонування простору можна здійснювати не лише за допомогою стаціонарних перегородок, але й вертикальних і горизонтальних меблів, каміну, декоративних зелених стінок, засобами направленої освітлення з підбором відповідної колірної гами інтер'єру, які в результаті сприятимуть виявленню об'ємності форми в інтер'єрі, її композиційної цілісності та художньо-естетичної виразності.

Система зонування простору формується засобами архітектурної композиції, окремими елементами інтер'єру із залученням фактури, кольору та світлотіньових прийомів виявлення об'ємності форми в інтер'єрі.

Зонування приміщення можна створювати також за допомогою зорових ілюзій. Такий прийом є ефективним у дизайні сучасних інтер'єрів, котрі вирізняються нестачею засобів композиційної виразності. Методами графічного дизайну з урахуванням можливостей форми, фактури та кольору, світла й тіні дизайнери створюють на плоскій

стіні ілюзії прозорих предметів, неіснуючих світильників, враження простору, що перетікає тощо.

У процесі зонуванні важливу роль відіграють меблі та обладнання, що перебирають на себе роль перегородок, і створюють основні, другорядні та специфічні підзони. Це найпростіший і наймобільніший спосіб зонування простору.

Для досягнення ефекту зонування внутрішнього простору без використання фізичних стаціонарних перегородок використовують наступні засоби:

- колір – використання різних кольорів для окремих зон допомагає візуально відокремити одну частину приміщення від іншої;
- матеріали та текстури – використання різних матеріалів і текстур для підлоги, стін або меблів у різних зонах;
- освітлення – різні типи освітлення в різних зонах можуть створювати відчуття окремих просторів;
- меблювання – розташування меблів може допомогти визначити різні зони;
- декоративні елементи – використання килимів, картин або рослин може допомогти розділити простір і створити окремі зони;
- рівні висоти – використання різних рівнів підлоги або стелі для розділення зон;
- штори та мобільні перегородки – використання текстилю або легких конструкцій дозволяє створювати і розділяти тимчасові зони.

Освітлення. Штучне освітлення в інтер'єрі вирішується насамперед на основі функціональних вимог. Але існують випадки, коли штучне освітлення, яке являє собою потужний образотворчий засіб, виконує спеціальне «сценарне» завдання: акцентує увагу на головному і є психологічним або суто декоративним засобом.

Штучне освітлення може бути:

- за розміщенням – загальним, місцевим і комбінованим;
- за інтенсивністю – розсіяним (м'яким), спрямованим, відбитим і комбінованим;
- за кольором – теплим, холодним, нейтральним.

За допомогою цілеспрямованих потоків світла дизайнерськими методами можна створювати, об'єднувати внутрішній простір, розподіляти його на окремі функціональні зони. Для світла в інтер'єрі мають значення керованість і розроблення сценаріїв світлових сцен. Можна виділити п'ять складних взаємодіючих структур освітлення, які накладаючись створюють цілісну систему освітлення інтер'єру (світловий дизайн):

- площинне освітлення – освітлює з одного джерела світла всю площу приміщення в цілому;
- мікрофункціональне освітлення – точкові джерела світла розташовуються в мікрофункціональних зонах; світильники проєктуються і розраховуються винятково на освітлення конкретної мікрозони й виконують більше утилітарну функцію;
- експозиційне освітлення – освітлює окремі експозиційні точки інтер'єру (предмети, картини, знаково-символічні елементи, ніші, вази, фіто-дизайнерські композиції тощо);
- сценічне освітлення – слайд-зображення, що експонується на стіни, екрани, стелі
- специфічні ефекти освітлення – освітлювальні прилади зі специфічним спектром світла, світлофільтрами, кольоровими лампами, «світло, що біжить», «зоряне небо» тощо, вони забезпечують світлокольорові ефекти з метою створення конкретного настрою. До цієї ж структури можна віднести й спеціальні технічні освітлювальні прилади – евакуаційні світильники, лампи ультрафіолетового випромінювання тощо.

Світловий дизайн інтер'єру – це багаторівнева система з різних освітлювальних приладів, яка одночасно вирішує функціональні, естетичні, емоційні завдання згідно з призначенням приміщення. Світловий дизайн є одним з найголовніших елементів оформлення інтер'єру.

Освітлення в дизайні інтер'єру може розв'язувати різні художні і композиційні завдання, зокрема:

- створення композиційних і художніх акцентів у просторі (ефект зоряного неба, стеля, що парить у повітрі, світлові плями на поверхнях, імітація природного освітлення; контурне підсвічення тощо);
- освітлювальне обладнання бере роль акценту або композиційного центру в інтер'єрі;
- створення специфічного світлокольорового середовища (запланований сценарій освітлення залежно від потреби);
- виявлення пластичних характеристик просторової форми;
- створення композиційних акцентів у просторі.

Освітлення приміщення впливає на зорову оцінку простору, сприйняття його розмірів, кольору, наповнення, текстури. Об'єкти, що наповнюють простір, можуть поглинати, відбивати або пропускати світло. Рівень освітлення простору впливає на емоційний стан людини.

Колористика. Колір, існуючи як реальність, втілюється у конструкційні й оздоблювальні матеріали, в матеріально-предметне наповнення інтер'єру. За кольором можна орієнтувати людину у штучному просторі, допомогти виявити його структуру, створити умови для повноцінної життєдіяльності. За допомогою кольору в інтер'єрі можна виділити певні функціональні зони.

Основними засобами використання кольору в дизайні інтер'єру є:

- кольорове зонування приміщень або окремих просторів у ньому – позначення окремим кольором близьких за функцією просторів;
- кольорове об'єднання – застосування кольору в ролі композиційного виокремлення домінантної групи елементів;
- роз'єднання кольором – проєктоване порушення тектоніки інтер'єру;
- кольорове диференціювання – сигнальне кольорове виділення частин простору за призначенням, формою, конструктивними або функціональними особливостями.

Колір викликає певні асоціації, пов'язані із вагою предмета, оскільки різні кольори мають різну зорову вагу, сприймаючись важкими або легкими. Колір має властивість створювати ефект наближення або віддалення кольорових площин. Колір здатний нейтралізувати фактори пригнічування у приміщенні: зайве тепло, вологість, тіснота, значна кількість людей, недостатність природного світла тощо.

Емоційна реакція на кольори залежить від особистого досвіду людини та її культурних асоціацій. Крім того, на вибір кольорових асоціацій впливають тенденції моди. Кольорова палітра тісно пов'язана з конкретним часом і місцем її застосування. На сприйняття кольору в інтер'єрі також впливає вибір матеріалу та його фактура – матова, глянцева та блискуча. Виявити фактуру поверхні допомагають теплі, приглушені, світлі і білі кольори. І навпаки, холодні відтінки, насичені, відступаючі, маскують природу матеріалу, його фактуру. Колірне вирішення інтер'єру має бути не тільки функціонально доцільними, але й наділяти простір певними образно-емоційними якостями.

При вирішенні колористичної гами інтер'єру обов'язковою вимогою є врахування світлового режиму.

Розробляючи колористичну схему інтер'єру, потрібно правильно підбирати і розподіляти кольори за хроматикою (відтінками) та тональністю (яскравістю). Схема повинна не тільки відповідати призначенню приміщення, але й урахувати характер архітектури.

Існують дві основні категорії кольорових схем:

- схеми, засновані на контрасті (динамічна гармонія) – використовують відтінки, розміщені з протилежних сторін кольорового кола;
- схеми, що ґрунтуються на подібності (м'яка гармонія) – можуть складатися з одного або з декількох близьких кольорів; різноманітність досягається зміною

яскравості та насиченості з включенням невеликої кількості інших кольорів як акценту.

Динамічна гармонія створюється у такій послідовності:

- аналіз півтонового варіанту визначеного колірної рішення – дозволяє визначити співвідношення темних і світлих частин композиції, зони підвищеної контрастності;
- досягнення динамізму завдяки використанню насичених кольорів; тло вирішується неясковими кольорами приглушених відтінків, предмети переднього плану – насиченими кольорами з високими показниками яскравості;
- забезпечення колірної помірності – запобігання зловживанню кольором досягається поєднанням мінімальної кількості кольорів в одному інтер'єрі.

М'яка гармонія створюється наступним чином:

- коригування кольорів за яскравістю – характеристики яскравості тла та великих предметів переднього плану повинні бути максимально наближеними один до одного, а градації – м'якими і непомітними;
- визначення домінантних зон інтер'єру – використовуються приглушені відтінки кольору;
- створення акцентів – використовуються засоби контрасту, яскравості, насиченості для уникнення монотонності колірної гами; акцентний колір має бути більш насиченим тоном використаного приглушеного відтінком.

При виборі колірної рішення для оздоблення внутрішнього простору доцільно використовувати стандарти у вигляді таблиць кольорів та альбомів.

Звук. Для створення емоційного інтер'єру використовують властивості слуху, якими сприймається звук. Діапазон слухового сприйняття людини становить 130 дБ. Шуми, що перевищують 60-70дБ, створюють дискомфорт для людини. Тривалий шум підвищує кров'яний тиск, змінює ритм дихання й серцевої діяльності, знижує гостроту зору, сповільнює психічні реакції. Щоб послабити шуми та їх негативний вплив на людину використовують різні засоби зниження шуму в джерелі його виникнення та запобігання поширенню шуму (звукоізоляція).

Сучасний дизайн передбачає достатній рівень звукоізоляції інтер'єру та водночас використовує звук як засіб, що стимулює канал чуттєвої інформації та дозволяє отримати емоційне задоволення користувачу внутрішнього простору.

Звук може бути потужним інструментом для зонування простору та створення емоційного інтер'єру. Існує кілька способів досягнення звукового емоційного комфорту:

- аудіозонування – використання різних звукових ландшафтів для створення окремих зон у приміщенні, наприклад, у робочій зоні може звучати спокійна інструментальна музика, яка допомагає зосередитись, а у зоні відпочинку – звуки природи, що сприяють релаксації;
- саундтрек інтер'єру – створення спеціального аудіосупроводу, який відповідає тематиці або стилю інтер'єру, наприклад, у ретро-стилі можна використовувати музику з відповідної епохи, а в сучасному мінімалізмі – електронну музику;
- інтерактивні аудіоеlementи – використання інтерактивних пристроїв, зокрема розумні колонки, які можуть автоматично змінювати звук залежно від часу доби або діяльності у приміщенні;
- акустичні матеріали – використання спеціальних акустичних панелей та матеріалів, що поглинають або відбивають звук, допомагають створити бажану акустику і розподілити звуки по приміщенню;
- звукові акценти – використання звукових елементів як частини декору, наприклад, водоспади чи дзвіночки, які створюють приємний фоновий шум;
- емоційний вплив звуку – використання звуків для створення певної атмосфери і настрою, наприклад, спокійна музика може допомогти розслабитися, а жвава музика може підвищити енергію і настрій;

- звукові бар'єри – використання звукоізоляційних перегородок або спеціальних штор для акустичного розділення приміщень.

Запах. Сучасний інтер'єр є емоційним, а дизайн мультисенсорним, адже для його створення потрібно активувати усі органи чуття, зокрема нюх. Запах дуже сильно впливає на самопочуття та емоції людини, викликає емоційні реакції широкого спектру. Доцільно використовувати запахи для зонування простору. Уведення аромату до дизайну інтер'єру створює додатковий сенсорний шар, який впливає на настрій і загальне враження від приміщення. Запах можна запроєктувати наступними засобами:

- ароматичні зони – використання різних ароматів для окремих зон приміщення;
- ароматичні свічки та дифузори – використання ароматичних пристроїв, які виділяють приємні запахи і створюють потрібну атмосферу в приміщенні;
- ефірні олії – використання ефірних олій у спеціальних лампах або випарниках для створення ароматичної атмосфери з різними властивостями, від заспокійливих до стимулюючих;
- запахи сезону – використання сезонних ароматів для створення відповідного настрою;
- запахи на основі діяльності – використання певних ароматів, що відповідають активності (запах свіжої випічки на кухні, аромати природи в зоні для медитації);
- варіативність ароматів – регулярна зміна запахів для зміни настрою і сприйняття інтер'єру залежно від пори року або інших зовнішніх чинників;
- зелена рослинність – використання живої рослинності, що очищує повітря та має приємний природний запах;
- саше і підвісні ароматизатори – використання сухих трав для підтримання постійного легкого аромату;
- комбінація з іншими видами чуттєвої інформації – використання запахів у поєднанні з освітленням, музикою та текстурами для створення комплексного сенсорного досвіду.

Дотик є одним із сенсорних елементів, що може значно впливати на відчуття простору і взаємодіє з ним. Використання тактильних елементів у дизайні інтер'єру допомагає створити відповідний настрій, додати емоційного комфорту у простір. Тактильні відчуття – це ті, які людина отримує через дотик. Вони включають різні фізичні властивості поверхонь і матеріалів, які можна відчутти за допомогою рук або інших частин тіла, зокрема: гладкість чи шорсткість, м'якість чи твердість, холод чи тепло, рельєфність чи гладкість.

Залежно від характеристик матеріалу поверхні елементи інтер'єру можуть по-різному впливати на людину та викликати різні відчуття та емоції. Рельєфна фактура і гладкі тканини зазвичай викликають приємні відчуття. Матові шорсткі фактури додають інтер'єрам відчуття м'якості та теплоти. Гладкі, глянцеві поверхні складають враження більш холодних матеріалів, асоціюються з чистотою, лаконічністю. Таке сприйняття тактильних характеристик властиве для людей без порушень сенсорної системи, побудоване на принципі попереднього досвіду та асоціацій.

Дотикове сприйняття буває активним і пасивним. Активне сприйняття та створення цілісного образу про предмет відбуваються у процесі ощупування елементу інтер'єру руками. Пасивне – відбувається несвідомо, адже таке сприйняття здійснюється усією поверхнею шкіри, і тому не виливається у формування завершеного відбитку конкретного предмету. Комбінуючи подразники різних органів чуття і підсилюючи дотикове сприйняття шляхом застосування виразних рельєфів, фактур і текстур можливо доповнити ступінь емоційного впливу дизайну інтер'єру на людину.

Поєднання різноманітних фактур – прийом, який найчастіше застосовується у дизайні інтер'єру. В інтер'єрі тактильні відчуття використовуються наступними способами:

- матеріали – використання різних матеріалів для поверхонь: дерево, камінь, метал, тканина, котрі мають різні текстури і температуру, тому і сприймаються по різному;
- текстури підлоги – використання матеріалів з різними фактурами для зонування приміщення;
- текстиль – використання килимів, подушок, пледів, штор з різноманітними текстурами, що додають інтер'єру відчуття теплого комфорту; за допомогою тканин з відмінною текстурою створюються можливості для гами тактильних відчуттів;
- меблі – підбір меблів здійснюється відповідно до запланованого сценарію інтер'єру з урахуванням проєктованих тактильних відчуттів;
- декоративні елементи – використання предметів декору з виразними текстурами;
- текстурування стін і підлоги – використання фактурної обробки поверхонь стін і підлоги як одного з елементів сенсорного дизайну;
- рослини – живі рослини в інтер'єрі додають тактильності приміщенню;
- інтерактивність – використання інтерактивних елементів, зокрема сенсорних панелей або меблів, що змінюються при дотику;
- тактильні акценти – використання елементів предметного наповнення з виразними фактурами для виділення окремих зон в інтер'єрі.

На сприйняття поверхонь матеріалів впливають масштаб, щільність, теплоємність, теплопровідність, мікро та макроструктура. Кожен матеріал має індивідуальну текстуру і може бути впізнаваним на дотик. Гладкість поверхневого шару текстури напряду залежить від масштабу її мікроструктури та щільності волокон. Напрямок з'єднання утоврюючих волокон, що проявляється на поверхні матеріалу, може підкреслити пропорції предмету. Грубість або легкість текстури створюють візуальний ефект наближення або віддалення предмету, зменшення або збільшення його розмірів і маси.

В інтер'єрах текстури зазвичай комбінуються у цілісну композицію з урахуванням призначення елементів предметного наповнення, функціонального поділу простору, оптимальних умов експлуатації.

Контрольні запитання:

1. Дати визначення поняттю «сценарій інтер'єру» і охарактеризувати складники моделювання сценарію інтер'єру.
2. Визначити способи реалізації візуального зонування інтер'єру.
3. Охарактеризувати засоби дизайну інтер'єру: колористика і освітлення.
4. Охарактеризувати сенсорні засоби дизайну інтер'єру: звук, запах, дотик.

ЛЕКЦІЯ 13. «Різновиди предметного наповнення. Меблі. Устаткування. Текстиль. Аксесуари»

Предметне наповнення інтер'єру — це сукупність усіх предметів і елементів, які використовуються в приміщенні для створення комфортного, функціонального та естетично привабливого середовища внутрішнього простору.

Предметне наповнення має на меті не тільки задовольнити функціональні потреби, але й підкреслити індивідуальність та смак власника приміщення, створюючи унікальний простір. Кожен елемент може мати свою роль у загальній композиції, додаючи гармонії та завершеності інтер'єру.

Предметне наповнення інтер'єру, визначається, насамперед, функціональним призначенням приміщення.

За призначенням предметне наповнення інтер'єру ділять на групи:

- технологічне обладнання виробництва – верстати, машини, виробничі лінії тощо, розміщують в інтер'єрах виробничого призначення;

- меблі – це група обладнання, призначена для безпосереднього розміщення на ньому або в ньому людей і дрібніших елементів предметного наповнення інтер'єру; класифікуються за призначенням (побутові і спеціальні), за характером розміщення в інтер'єрі (мобільні, стаціонарні і вбудовані), за використаними матеріалами;
- обладнання для побутової діяльності – побутова техніка, кухонне обладнання і приладдя, посуд, санітарно-технічне обладнання, пов'язане з обслуговуванням біологічних потреб і з домашньою роботою;
- побутові світильники – призначені для житла, мають дві основні функції: утилітарну – забезпечення всіх функціональних процесів у житловому приміщенні необхідним освітленням, і декоративну – як активні складові композиції інтер'єру;
- кімнатні рослини – покращують мікроклімат у приміщенні, додають йому екологічності;
- текстиль – найбільш мобільний засіб зміни художнього образу інтер'єру: штори, гардини, килими, оббивка меблів, покривала, пледи, скатертини, серветки, текстильні панно і гобелени, постільна білизна;
- декор – різноманітні аксесуари, які додають приміщенню індивідуальності: картини, вази, статуетки, свічки, декоративні подушки та покривала тощо.

Завдяки визначені номенклатурі предметного наповнення в дизайні інтер'єру розв'язуються завдання:

- функціональність – кожен предмет в інтер'єрі виконує конкретну функцію, забезпечуючи зручність та комфорт користувачів. Меблі, освітлення, побутова техніка та інші елементи наповнення допомагають забезпечити основні потреби: сон, приготування їжі, відпочинок та робота;
- естетика – візуальна привабливість інтер'єру залежить від вибору і розташування предметів. Відповідно підібрані меблі, декор, текстиль та освітлення створюють стиль, гармонію та затишок у приміщенні. Правильне поєднання кольорів, текстур та форм допомагає створити цілісну та гармонійну композицію;
- індивідуальність – предметне наповнення дозволяє відобразити особистий стиль та смаки користувачів. Декоративні елементи, вибрані з урахуванням індивідуальних вподобань, роблять інтер'єр унікальним та неповторним;
- зонування простору – меблі та інші елементи можуть бути використані для зонування простору, створюючи різні функціональні зони в одному приміщенні;
- психологічний комфорт – правильно підібрані предмети інтер'єру можуть впливати на настрій та психологічний стан користувачів приміщення;
- зручність і ергономіка – предмети інтер'єру повинні бути зручними та ергономічними для щоденного використання, зокрема меблі, які підтримують правильне положення тіла, освітлення, що не напружує зір, техніка, яка легко використовується тощо;
- екологічність – використання екологічно чистих матеріалів або матеріалів повторного використання сприяє здоровому середовищу в приміщенні та знижує негативний вплив на довкілля.

Розміщення всіх видів і елементів предметного наповнення, їх зовнішній вигляд, мають бути підпорядковані головному творчому задуму і виконувати своє завдання в спільному контексті багатопредметного, упорядкованого і гармонійно погодженого внутрішнього простору на засадах композиційної та стильової єдності.

Меблі – це важливі елементи інтер'єру, що слугують для задоволення елементарних побутових потреб і традиційно супроводжують основні функціональні процеси, які виконує людина в повсякденному житті: робота, спілкування, відпочинок, зберігання речей, приготування їжі.

В інтер'єрах меблі є найактивнішою складовою композиції інтер'єру. Для безпечного виконання цих функцій предмети меблів повинні мати достатню стійкість і конструктивну міцність. Сукупність цих вимог разом з використанням традиційних матеріалів сприяли появі відносно усталених форм меблів. Наразі використання нових матеріалів – пластмас, синтетичних тканин, еластичних пористих мас, металу – привело до появи нових форм; особливо це стосується рекреаційних меблів для використання в громадських інтер'єрах.

Художній образ і морфологія меблевого виробу на кожному історичному етапі тісно пов'язані з людиною, способом її життя, матеріальними та соціальними відносинами, традиціями, світосприйняттям, рівнем розвитку техніки та виробництва, архітектури, образотворчого й ужиткового мистецтва. Кожна епоха мала свій спосіб вираження, власний своєрідний стиль.

Стиль меблів – історично сформована, відносно стійка в часі спільність засобів художнього й образного виявлення, що характеризує меблі. У кожному стилі наявна своя внутрішня логіка і чітка система. Спочатку стилі, зокрема класичні, з'являлися в результаті лінійної еволюції, тобто один стиль приходив на зміну іншому. З другої половини XX століття вони більше не замінюють один одного, а множаться в просторі культури та співіснують паралельно.

В основі створення меблів було і є комплексне врахування параметрів людського організму й особливостей його функціонування за різних умов життєдіяльності (робота, освіта, відпочинок). Меблі передусім мають задовольняти ергономічні вимоги.

Важливим є усвідомлення ролі матеріалу, з якого виготовляють предмет, у створенні ергономічних умов в інтер'єрі. Меблі з використанням деревини роблять помешкання затишним, теплим; із заліза – формують враження надійності, постійності; з пластмаси – надають їм легкості, компактності й універсальності. У виробі може бути поєднано декілька різних матеріалів: залізо, деревина, скло, пластмаса, що створює функціональний взаємозв'язок між ними як у технологічному, так і в естетичному аспектах.

Функція меблів є відносно не змінною протягом багатьох тисячоліть, проте її реалізація напругу залежить від рівня розвитку суспільства, його потреб у нових матеріалах і конструкціях, що вносять зміни в експлуатаційні, зокрема трансформаційні, можливості меблів.

Сучасні меблі та обладнання можуть поєднувати в собі декілька конструктивних систем і декілька видів матеріалів.

На форму меблів та обладнання впливають: специфіка технологічних процесів, уведених у відповідний конструктивний каркас, адаптований до наявного простору з урахуванням новітніх технологій.

Усі меблі можна розділити на кілька категорій:

- меблі, що безпосередньо контактують з людиною – ліжка, стільці, крісла, їх форма задається антропометричними характеристиками, змінюється залежно від процесу життєдіяльності:
 - ліжка для сну – горизонтальні, з трохи гнучкою поверхнею: диван, ліжко, кушетка, тахта, лежак,
 - стільці для нетривалого сидіння – можуть бути без підтримки спини, з м'яким або твердим сидінням, обов'язково повинні мати достатню висоту для забезпечення оптимального положення людини щодо поверхні стола: лава, табуретка, банкетка, стілець, відкидне сидіння,
 - крісла для відпочинку – м'які й низькі для переходу людського тіла до напівлежачого положення: крісло, диван, шезлонг;
- робочі поверхні – столи: секретер, стіл письмовий, стіл-бюро, стіл сервірувальний, стіл журнальний, стіл туалетний, стіл-мольберт, конторка, кухонний, стіл-шафа, парта. Форма столів досить різноманітна визначається такими вимогами:

робоча поверхня їх має бути горизонтальною для впевненого розміщення на ній необхідних предметів (винятком можуть бути столи для графічної роботи призначені для проєктної або художньої діяльності, робоча поверхня яких нахилена й розгорнута до працівника), висота стола над рівнем підлоги визначається ергономічними та антропометричними вимогами, розмір робочої поверхні стола визначається радіусом доступності сидячої людини й габаритами розміщеного на ній обладнання;

- корпусні меблі – різного роду ємності, полиці й шафи, призначені для зберігання предметів і матеріалів, можуть бути відкритими і закритими: полиці, скрині, комоди, мисники, шафи і тумби;
- трансформаційні меблі – меблі, що експлуатується не постійно, а тільки в певний час доби: диван-ліжка, диван-тахта, крісло-ліжка, крісло-пюпітр, крісло-ємність, складані ліжка, що ховаються у вертикальні шафові стінки, розсувні й складані столи, складані стільці тощо;
- спеціалізовані меблі для певних категорій людей або специфічних функцій:
 - меблі для дітей – багато в чому повторюють форми меблів для дорослих, але пропорційно зменшені відповідно до антропометрії дитини; специфічною вимогою є безпечність для дитини, що простежується в огороженнях і бортиках, відсутності гострих кутів, широкому використанні м'яких та екологічно чистих матеріалів,
 - меблі для людей з обмеженими функціями руху – залежно від характеру інвалідності відмінність меблів від стандартних варіюється; меблі для людей, що користуються колісними кріслами проєктуються спеціально,
 - лікарняні меблі – за складністю формоутворення наближаються до промислового обладнання.

З точки зору дизайну інтер'єру та композиційного вирішення приміщення меблі можна поділити на:

- вертикальні – такі, що разом з обладнанням переважно розміщують уздовж стін і перегородок (шафи, шафи-купе, секретери, кухонне обладнання, серванти, полиці для книг, вертикальні куточки, полиці, плазмові екрани, каміни, електрокаміни, шведські стінки, інформаційні дошки, стенди тощо). Вони ділять приміщення на відповідні функціональні зони: активної роботи, відпочинку, обідню, рецепшену, роботи з клієнтами тощо;
- горизонтальні – це меблі, що в основному утворюють робочу поверхню (столи, поліактивні дошки, екрани) й організують загальний горизонтальний простір приміщення (стільці, дивани, крісла, м'які куточки тощо). Вони знаходяться нижче 1,5 м – уявної лінії горизонту приміщення (поля зору людини).

Якщо горизонтальні меблі дизайнери вільно розташовують у проєктованому середовищі, то вертикальні – мають менше ступенів свободи: зазвичай їх розміщують уздовж стін і компонують згідно з архітектурним задумом автора. Іншим композиційним прийомом є практика використання вертикальних меблів у якості елементів функціонально-планувального зонування універсальних залів з переміщенням їх від стіни до центру приміщення. Таким чином, камін, шафа або робоча кухонна поверхня, розташовані у центрі простору позиціонуються як своєрідні акценти архітектурної композиції інтер'єру.

Устаткування – це сукупність пристроїв, механізмів, інструментів або конструкцій, що доповнюють меблі за їх функціональним призначенням і виконують цілу низку спеціальних технологічних, технічних і комунікативних функцій, які меблі забезпечити не можуть. Устаткування є більш новим типом елементів дизайну інтер'єру.

Виділяють комунікаційне, лабораторне, освітлювальне, санітарно-технічне, технологічне, фотообладнання тощо.

Головна вимога до обладнання – це відповідність прямому призначенню, що полягає в забезпеченні потреби людини в якісних, гарних і безпечних речах, які зроблять її життя комфортнішим.

У дизайні інтер'єру при розміщенні устаткування важливо враховувати такі чинники:

- місце для їх тимчасового чи постійного зберігання, можливість їх трансформації або демонтажу;
- під'єднання до різних мереж (електричних, телефонного зв'язку) або потреба специфічних умов експлуатації (освітлення, температури, вологості, вібрації);
- утворення спільних з мюлями структур – сучасні технічні засоби комунікації, обладнання, а також новітні гаджети утворюють в інтер'єрі різні поєднання з меблями (у їх класичних схемах), комбінації між собою, а також трансформуються в інші форми середовищного обладнання (сучасний телевізор у структурі меблів; медичне спеціалізоване обладнання в контексті звичайних офісних меблів; тумбочка, що трансформується в набір офісної техніки; диван, у який умонтовано комп'ютер; електроплита й холодильник, що трансформуються в комплект кухонних меблів; кімнатний домофон, адаптований у дизайн вітальні або загальної кімнати тощо).

Обладнання в інтер'єрному середовищі має відповідати сучасним вимогам уніфікації і модульності.

Залежно від призначення інтер'єрів можна виділити устаткування:

- виробниче технологічне: верстати, машини, виробничі лінії;
- побутове: кухонне, санітарно-технічне, світлотехнічне, аудіовізуальне обладнання, побутові прилади;
- інженерно-технічне: підйомні пристрої і механізми, обладнання для обігріву та вентиляції приміщень, обладнання для кондиціювання повітря, охоронні системи, системи пожежогасіння, системи автономного енергозабезпечення, системи очищення води;
- сонцезахисні пристрої: жалюзі, ролети;
- огорожі: огороження балконів і сходових клітин;
- водні пристрої: фонтани, питні фонтанчики;
- елементи декоративного оформлення: скульптури, вітражі;
- дитяче ігрове обладнання: гойдалки, пристрої для сюжетних, рольових ігор;
- спортивне і фізкультурне обладнання: тренажери, гімнастичні комплекси;
- засоби візуальної комунікації: покажчики, рекламні щити;
- спеціалізоване: меблі та обладнання, що слугують виконанню певних технологічних процесів.

З точки зору композиційного вирішення інтер'єру його технічне забезпечення є важливим доповненням меблевого оснащення будь-якого житлового, громадського або промислового приміщення.

Текстиль – у загальному значення це прядильно-ткацькі вироби, тканин, пряжа та сировина для них. Тканина – це текстильний виріб, що утворюється в результаті ткацтва, шляхом переплетення взаємоперпендикулярних поздовжніх та поперечних ниток.

Текстильний виріб – це будь-який виріб, отриманий з текстильної сировини природного або штучного походження або з готових полотен шляхом об'ємно-просторової обробки.

Дизайн текстилю є специфічною формою промислового дизайну, кінцевим продуктом якого є вироби текстилю.

Інтер'єрний текстиль або текстиль для інтер'єру – це текстильні матеріали та вироби з них, які можна застосувати для формування предметно-просторового середовища інтер'єру. Розділення на текстиль для житлового та громадського інтер'єру обумовлене різними задачами, умовами функціонування, вимогами технологічного та художньо-композиційного характеру.

Інтер'єрний текстиль поділяється на групи відповідно цільового призначення:

- текстильні матеріали та вироби для покриття підлоги і стін – килими, доріжки, ковrolіни, шпалери. До основних функціональних властивостей цих виробів належать: здатність створювати затишок та забезпечувати художньо-естетичне оформлення житлових приміщень, тепло- і звукоізоляція. Для оформлення стін використовують текстильні картини, що привносить неповторність та індивідуальність в інтер'єр;
- текстильні матеріали і вироби для оздоблення вікон і дверей – занавіски, штори, фіранки, порт'єри, гардини. Використовують ткани та неткані текстильні матеріали, різноманітні за конструкціями неткані текстильні вироби – жалюзі (горизонтальні, вертикальні тощо), рулонні штори різних конструкцій (ролети);
- текстильні матеріали і вироби для оббивання та оздоблення меблів – оббивка меблів, чохла для меблевих подушок, накидки, покривала. Основні функціональні властивості цих виробів: естетичні, захисні, зносостійкі, формостійкі, вогнестійкі;
- текстильні матеріали і вироби білизняного постільного та столового призначення – постільна білизна (простирадла, підковдри, наволочки), постільні принадлежности (ковдри, подушки, покривала, накидки), столова білизна (скатертини, серветки), рушники. Основними функціональними властивостями цих виробів є створення комфорту і затишку під час експлуатації, художньо-естетичний рівень, гігієнічність, теплозахист.

До текстилю в інтер'єрі висуваються основоположні вимоги, зокрема тканина повинна мати високий рівень зносостійкості, достатню щільність, стійкість до вигорання і утворення дрібних дефектів. З-поміж традиційних видів текстилю обирають шовк, бавовну, льон, шифон, гобелен, жаккард, велюр, флок, або ж неткані текстильні матеріали – мікрофібри і нубука.

До інтер'єрного текстилю в житлових і громадських приміщеннях характерні функції:

- створення комфортного мікроклімату в приміщенні (захист від несприятливих умов – холоду, пилу, шуму, надлишок сонця і світла);
- психологічний комфорт;
- коригування простору;
- візуальна ізоляція;
- захист поверхонь від пошкодження і забруднення;
- засоби гігієни;
- художньо-декоративна та естетична;
- композиційна складова дизайну інтер'єрного простору;

Великого значення набувають функціональність, фактура, довговічність, експлуатаційні характеристики тканин. Гармонія і загальне сприйняття інтер'єру створюється за допомогою вдалого поєднання індивідуальності і стильового рішення.

При розробці проєкту інтер'єру велике значення має текстильна архітекtonіка. Вона базується на візуальному ефекті взаємодії текстильного матеріалу та просторової конструкції інтер'єру. Текстиль включається у дизайн інтер'єру на умовах домінантної, паритетної або нейтральної взаємодії.

До композиційних прийомів підкреслення архітекtonіки текстилю в просторі належать:

- площина, що закриває одну або кілька стін – текстильні шпалери і панелі, килими;
- декоративна пляма на основі складного силуету – текстильне панно, віконний текстиль;
- група декоративних плям на одній або кількох стінах – декоративні подушки, меблеві чохла;

- площа у просторі – перегородки, ширми, драпірування для зонування;
- об'ємна структура у просторі – текстиль на меблях;
- просторова конструкція – текстильна стеля, елементи світлового дизайну;
- текстильне середовище – максимальна заповнюваність інтер'єру текстильними виробами.

Для утворення гармонійної композиції необхідно враховувати кількість використовуваних тканин, розмаїття фактур, колірну гаму, ритм і акцентність. Поєднувати тканини необхідно таким чином, щоб їх орнамент не сперечався з малюнком на шпалерах або інших оздоблювальних матеріалах, а підтримував їх кольором і фактурою. Рекомендується використовувати одну колірну гаму, акцентами зробити подушки, покривала і пледи, а штори підібрати до основної тональності.

Композиційна функція текстилю в інтер'єрі:

- домінанта – текстиль з активним контрастним малюнком або насиченого кольору покриває велику площу огорожувальних поверхонь;
- акцент – текстиль покриває частину стіни чи підлоги, які виділяються на нейтральному тлі поверхні; виріб декоративно-ужиткового мистецтва з активним контрастним малюнком створює композиційно цілісний декоративний елемент; декоративний елемент постільної чи столової білизни; контрастний фрагментарний малюнок на текстильній поверхні;
- тло – спокійний малюнок і нюансне поєднання кольорів текстильних шпалер чи драпіровки створюють тло для меблів чи творів мистецтва;
- ритм – малюнок орнаменту текстильних шпалер, ширм чи штор створює ритмічну композицію поверхні.

Акcesуари – це дрібні елементи предметного середовища, які не мають прямого функціонального призначення, або поєднують у собі декоративну функцію з практичною: вази, ширми, дзеркала.

Приклади акcesуарів:

- картини та постери – доповнюють стіни, додають кольору та тематики;
- декоративні подушки, пледи, накидки на меблі – додають кольору, текстури і створюють комфорт, оновлюють вигляд старих меблів;
- килими – оживляють підлогу, додають тепла і затишку;
- вази та квіти – освіжають приміщення, додають природності;
- свічки та свічники – створюють романтичну або спокійну атмосферу;
- дзеркала – візуально збільшують простір, додають світла;
- декоративні скриньки, кошики для зберігання – допомагають організувати простір і виглядають естетично;
- статуетки та інші дрібнички – доповнюють інтер'єр індивідуальними штрихами;
- настільні та підлогові лампи – вони не тільки функціональні, але й естетичні, можуть використовуватися для акцентування окремих зон;
- настінні годинники – стильний і практичний елемент декору;
- книжкові полиці та стелажі – крім зберігання книг, вони можуть стати місцем для виставки інших декоративних предметів;
- тематичні акcesуари – сезонні декорації, морські атрибути, етнічні предмети, колекції тощо.

Акcesуари для інтер'єру підбираються відповідно до стилю приміщення, а також залежно від смакових уподобань господаря. На кількість акcesуарів впливають побутові чинники. Головна функція акcesуарів – посилити естетичне враження від інтер'єру, надати йому завершеного вигляду. Розміщення акcesуарів у композиції інтер'єру відбуваються за закономірностями ритму і масштабу та з включенням інтуїції дизайнера.

Принципи розміщення акcesуарів:

- групування за темою – схожі акcesуари краще розміщувати разом, створюючи гармонію та баланс;

- правило трійки – створюються групи з трьох предметів різної висоти або форми, що додає динаміки і привабливості;
- зонування – аксесуари розташовуються відповідно до функціональних зон, щоб підтримувати загальний стиль і тему;
- різні рівні висоти – аксесуари розташовуються на різних рівнях (полиці, столи, підлога) для створення цілісної візуальної композиції.

Прийоми розміщення аксесуарів:

- фокусні точки – аксесуари стають центральним елементом приміщення для привертання уваги до певної частини інтер'єру;
- симетрія – аксесуари розставляють симетрично для створення порядку та рівноваги у композиції;
- контрасти – використовують аксесуари, що є контрастними до кольорів, текстур і форм інтер'єру для додавання динаміки простору;
- пропорції і масштаб – розміри аксесуарів мають бути домірними до меблів і простору, занадто великі або маленькі предмети можуть виглядати непропорційно та вносити дисгармонію в композицію інтер'єру.

Контрольні запитання:

1. Визначити види предметного наповнення інтер'єру.
2. Охарактеризувати категорії меблів.
3. Визначити види устаткування інтер'єрів.
4. Охарактеризувати значимість текстилю в інтер'єрі.
5. Сформулювати принципи і прийоми розміщення аксесуарів в інтер'єрі.

ЛЕКЦІЯ 14. «Декор і витвори мистецтва в інтер'єрі. Стріт-арт і графіті як елементи дизайну інтер'єру»

У формуванні композиції інтер'єру досить активно задіяні також елементи, що не мають безпосереднього функціонального навантаження – деталі декоративного оформлення, семантично-символічні інсталяції, а також твори мистецтва. Разом усі ці елементи становлять об'ємно-просторове середовище інтер'єру.

До засобів монументально-декоративного мистецтва зараховують: розписи, мозаїки, вітражі, керамічні панно, фрески, скульптурні композиції, живописні картини, графіку, художню фотографію, колаж, гобелени, авторські меблі, керамічні вироби, інсталяції, арт-об'єкти.

До провідних засобів формування цілісного архітектурно-художнього образу інтер'єру відносяться елементи живопису, графіки та скульптури, а також декоративного мистецтва, за допомогою яких досягається завершеність, цілісність та змістовність архітектурного середовища.

Аналогічну функцію виконують засоби, які забезпечують оздоблення просторової структури декоративно-опоряджувальними матеріалами. При цьому декорування поверхонь стін, підлоги чи стелі витворами декоративно-ужиткового мистецтва набуває роли формоутворювальної основи простору інтер'єру.

Створення композиції інтер'єрних просторів передбачає об'єднання архітектурної оболонки, предметів меблів, устаткування та елементів декоративного мистецтва в єдине ціле відповідно до прийнятого функціонального зонування.

Твори монументально-декоративного мистецтва мають тематично відповідати основній функції внутрішнього простору, а їхнє розміщення має бути органічно пов'язане з траєкторіями переміщення відвідувачів, просторовою організацією приміщення, акцентуванням уваги на головному в композиції інтер'єру. Типологічні особливості будинків та споруд впливають на вибір композиційних прийомів і місць розташування засобів монументально-декоративного мистецтва. Про особливості розміщення витворів мистецтва в інтер'єрах громадських будівель пише В. Чернявський.

Визначають умови, які потрібно враховувати дизайнеру при розташуванні витворів монументально-декоративного мистецтва в інтер'єрі:

- необхідне визначення кількості приміщень, у яких можуть бути розташовані засоби монументально-декоративного мистецтва, що послідовно сприймаються у загальному контексті простору інтер'єру;
- необхідне визначення акцентного простору структури інтер'єру, з розташуванням у ньому засобів монументально-декоративного мистецтва.

Прийоми розміщення засобів монументально-декоративного мистецтва охоплюють основні варіанти розвитку і змін емоційного напруження відвідувачів у громадських будівлях, зокрема:

- розміщення творів монументально-декоративного мистецтва та дизайну в інтер'єрі послідовно – емоційна напруга збільшується до кульмінаційного пункту поступово;
- розміщення творів монументально-декоративного мистецтва у додатковій групі приміщень (вхідна зона, фойє) об'єкта, перпендикулярно напрямкові руху відвідувачів – емоційне напруження виникає з максимальною силою, а потім при подальшому русі поступово згасає;
- розміщення творів монументально-декоративного мистецтва в інтер'єрі дисперсно, без акцентів – викликає емоційну напруженість, рівну, незмінну в усіх групах приміщень.

Важливою умовою є масштаб твору монументально-декоративного мистецтва, який має властивість узагальнюючою характеристикою окремих складових будівлі та її інтер'єру. Масштаб твору має встановлюватись відповідно до задуму в цілому, адже величина зображення бере участь у розкритті художнього образу об'єкта.

У житловому інтер'єрі Внесення арт-елементів у дизайн додає характеру та індивідуальності, допомагає створити унікальну атмосферу, що відображає вподобання та стиль господаря приміщення.

Існує кілька способів інтеграції витворів мистецтва в інтер'єр, зокрема:

- вибір виду монументально-декоративного мистецтва, що відповідає стилю інтер'єру та вподобанням господаря приміщення;
- визначення акцентних точок для розміщення творів мистецтва, котрі привернуть увагу і стануть ключовими елементами візуальної композиції;
- змішування текстур проявляється у поєднанні різноманітних матеріалів і форм арт-елементів;
- дотримання балансу між творами монументально-декоративного мистецтва та іншими арт-елементами;
- розподіл творів монументально-декоративного мистецтва в усій структурі внутрішнього простору за сценарієм для створення єдиної візуальної композиції, що розгортається послідовно;
- освітлення творів монументально-декоративного мистецтва акцентними світильниками для підкреслення емоційного характеру арт-елементів;
- ритм і динаміка груп з кількох творів монументально-декоративного мистецтва передбачає збереження образу житлового приміщення без перетворення його на музейний або галерейний простір.

Стріт-арт – давно визнаний вид сучасного образотворчого мистецтва. Один з проявів вуличного арту – графіті (стінопис). Вперше графіті в інтер'єрі впровадили бари, кафе і нічні клуби, які відкривали на території старих заводів. Зухвалий розпис найбільш органічно виглядав в індустріальному середовищі – ангарах з цегляними стінами і мінімальною обробкою, у яких обстановка приміщень імітує вулицю.

У сучасному інтер'єрі графіті органічно вписується в обстановку і стає помітним елементом внутрішнього простору. Графіті доносить думку і стиль подачі автора. З-під руки художника народжується унікальна історія, здатна доповнити будь-яке дизайнерське

рішення. Графіті не є незалежним інтер'єрним стилем. У дизайні квартир основна ідея використання елементів стріт-арту будується на контрасті, і він навмисно підкреслюється. Ця техніка створює еклектичний простір – коли вуличні мотиви взаємодіють з предметами інтер'єру та інтегрується у його сценарій.

Крім нового погляду на усталений декор, графіті в інтер'єрі виконує прикладні функції:

- маскує похибки старого ремонту або нерівності стін;
- виконує зонування простору;
- візуально збільшує приміщення за рахунок правильного розміщення графіті і відповідного візерунка.

Сформувалися засоби використання графіті в інтер'єрі:

- акцентна стіна – використання графіті на одній стіні кімнати може створити яскравий акцент та візуально розширити простір;
- декор меблів – графіті може бути нанесене на шафи, столи чи інші предмети меблів, надаючи їм особливості та характеру;
- тематичні кімнати – створення тематичної кімнати з використанням графіті, наприклад, спортивної або музичної, де кожен елемент відображає певну культуру або хобі;
- приховані послання – нанесення графіті, яке містить приховані послання або цитати, здатне додати глибини та індивідуальності дизайну;
- інтерактивні елементи – створення графіті, яке може змінюватися або доповнюватися власниками, надає простору динамічності та взаємодії.

Про стріт-арт і графіті в інтер'єрі пише дослідник О. Гуторов.

Стріт-арт – це форма мистецтва, яка народилася на вулицях міст і часто є виразом соціальних, політичних або культурних повідомлень. Вуличні художники використовують стіни будівель, тротуари та інші громадські простори для своїх творінь.

Стріт-арт в дизайні інтер'єру може включати в себе елементи графіті, графічний декор та яскраві кольори. Він додає виразності та оригінальності в будь-яке приміщення, навіть традиційне житло чи офіс.

Елементи графіті – яскраві кольори, сміливі патерни та відмова від стандартних правил, використовуються в сучасному стріт-арт дизайні. Може включати в себе впізнавані зображення або абстракцію. Стріт-арт дизайн сприяє індивідуальності і особистим інтересам власника. Кожен проект повинен бути унікальним і розробленим спеціально для замовника. Стріт-арт дизайн може включати в себе елементи, що мають соціальне або культурне послання. Цей стиль може навчати, провокувати роздуми або навіть викликати інтеракцію з глядачем.

Стріт-арт надає інтер'єру індивідуальність і виразність. Графіті та малюнки можуть викликати різні емоції та стимулювати творче сприйняття простору. Інтерактивні елементи у стріт-арт дизайні сприятимуть активній взаємодії з користувачами, що може підвищити психологічний стан та креативність.

Для створення інтер'єру квартири в стилі стріт-арт використовують малюнки на стінах або мурали, щоб додати елементи графіті. Вони можуть бути автентичними та створеними художниками або репліками, використовують яскраві та насичені кольори для декору і меблів, персональні акценти та мистецьку виразність. Важливо врахувати функціональність та збереження простору, особливо у невеликих квартирах. Для цього використовуються меблі-трансформери.

Для створення комерційних інтер'єрів в стилі стріт-арт використовують логотипи, гасла або елементи корпоративної ідентичності, унікальні арт-інсталяції або мурали, додавання інтерактивних елементів, які можуть зацікавити і залучити клієнтів, наприклад, стіну для рисування або ігрові зони. Освітлення арт-об'єктів і малюнків здійснюється за допомогою яскравого світлодіодного освітлення, щоб підсилити їхню видимість та

враження. Створення фотозон з елементами стріт-арту, які будуть приваблювати відвідувачів для фотографування і публікації у соціальних мережах.

Незалежно від того, чи це квартира, чи комерційний простір, стріт-арт може надати інтер'єру життєвості та індивідуальності. Головне – це розробити концепцію, яка відображає цінності та цілі.

Графіті в інтер'єрі не просто декор, це спосіб виразити себе, створити унікальний та неповторний простір. Використання графіті дозволяє додати індивідуальності будь-якому середовищу, роблячи його більш особистим і виразним. Це мистецтво відкриває необмежені можливості для експериментів із кольором, формою та текстурою, дозволяючи кожному створити щось унікальне. Графіті в інтер'єрі вносить в нього частку авторської унікальності, перетворюючи звичайні стіни на справжні арт-об'єкти. Воно може служити джерелом щоденного натхнення, відображати характер та погляди власника, а також стати яскравим акцентом, що привертає увагу.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризувати прийоми розміщення творів монументально-декоративного мистецтва в громадських і житлових інтер'єрах.
2. Дати визначення поняттям «стріт-арт» і «графіті».
3. Охарактеризувати специфіку впровадження елементів стріт-арт в інтер'єр.

ЛЕКЦІЯ 15. «Графічна мова дизайну інтер'єру. Ескізна та проєктна графіка»

Проєктна діяльність, спрямована на створення дизайну інтер'єру, залежить від конкретних умов проєктної задачі і певних обставин, що впливають на хід її розв'язання. Професійна діяльність дизайнера може ініціюватися замовником або самим дизайнером, який, шукає сприятливі умови реалізації своїх творчих задумів.

Не існує визначеної послідовності операцій, яка гарантувала би досягнення безпомилкового успішного результату. Заздалегідь невідома кількість спроб, які повертають дизайнера до попередніх стадій роботи. Пошук рішення – це живий творчий процес, що кожного разу є неповторним.

Немає також усталеної і однозначної форми представлення рішення – склад дизайнерського проєкту і спосіб його виконання. У більшості випадків кінцевий результат цієї діяльності має цінність лише стосовно однієї конкретної ситуації.

Разом з тим існує загальна логіка процесу проєктування архітектурного середовища, яка застосовується і для дизайну інтер'єру. Послідовність може бути представлена етапами:

- передпроєктний аналіз – складається з аналізу існуючої проблемної ситуації, формулювання мети проєктування, виявлення чинників, що обмежують творчий пошук, написання брифу, формування технічного завдання;
- розробка дизайн-концепції – передбачає формування гіпотез вирішення проєктного завдання, вибір стратегії проєктування, генерування ідеї, розроблення концепт-борду, створення сценарію інтер'єру, фіксація дизайн-концепції у формі, придатній для сприйняття;
- розробка дизайн-проєкту – передбачає ескізування та виконання робочої документації, виготовлення матеріальних макетів або віртуальних моделей, фіксація дизайн-проєкту у формі, придатній для сприйняття;
- реалізація проєкту – проведення авторського нагляду за реалізацією проєкту в натурі.

Передпроєктний аналіз – це вид дизайнерської діяльності, пов'язаний з пошуком, збиранням, обробкою й узагальненням всебічної інформації, що стосується теми проєктування.

Бриф – це документ, який містить ключову інформацію та вимоги щодо проєкту дизайну інтер'єру. Він служить основою для співпраці між клієнтом та дизайнером і

допомагає забезпечити врахування усіх вимог. До брифу включають відомості про: цілі зі задачі проєкту, бюджет, терміни виконання, стиль та естетику, функціональні вимоги, умови до планування простору, освітлення, матеріали та оздоблення. Додатковими елементом брифу є візуальні референси – зображення, малюнки чи інші візуальні приклади, які допоможуть зрозуміти завдання.

Дизайн-концепція – утворює змістове ядро, з якого розгортаються усі проєктні рішення. Концепція узагальнено висловлює ідею рішення актуальної науково-обґрунтованої проблеми та шляхи досягнення поставлених цілей. Форми представлення концепції не регламентуються. Це можуть бути серія концептуальних малюнків, функціональна блок-схема об'єкта, літературно-сценарний опис тощо.

Концепт-борд (або mood board) – це візуальний інструмент, який допомагає передати атмосферу, стиль та естетику майбутнього інтер'єру. Він складається з колажу зображень інтер'єрів, які передають бажаний стиль, зразків матеріалів (тканин, шпалер, підлогових покриттів), текстур, кольорових палітр, фотографій меблів та декору зображень, які разом створюють єдине бачення проєкту. Перевагою концепт-борду є візуалізація ідей, що допомагає клієнту і дизайнеру уявити, як будуть виглядати різні елементи інтер'єру разом. Інтер'єрні колажі слугують засобом комунікації, полегшуючи обговорення та уточнення побажань. Їх використовують для натхнення і координації дій із забезпечення єдиного стильового рішення на усіх етапах проєктування.

Ескіз інтер'єру – це початковий начерк майбутнього інтер'єру, який показує загальний напрямок думки дизайнера. В ескізі автор планує композицію, формує майбутнє простір і вибирає певні колірні рішення для інтер'єру. Створення ескізу – складний, тривалий творчий етап, упродовж якого дизайнер намагається максимально передбачити всі тонкощі і нюанси майбутнього інтер'єру відповідно до визначених на попередніх етапах вимог, побажань, особливостей, стилю тощо і намагається продемонструвати їх у доступній для сприйняття графічній формі.

Дизайн-проєкт – це комплексний пакет документів, створений дизайнером, що складається з креслеників, схем, ілюстрацій та інші відомостей, необхідних для якісної практичної реалізації побажань замовника і авторського задуму дизайнера. Зазвичай дизайн-проєкт складається з: креслень у масштабі планів приміщення, що характеризують існуючий стан (обмірювальний план) та проєктовані зміни (плани стелі і підлоги, стін і перегородок, розташування інженерних комунікацій, обладнання і меблів тощо), схем (теплої підлоги, розміщення освітлювальних приладів, електророзеток, вимикачів, елементів обігріву, технологічних процесів тощо), розгортки стін (з опоряджувальними матеріалами, з меблями тощо), кольорофактурних карт. Креслення доповнюються матеріальним макетом у масштабі або тривимірною візуалізацією із запрограмованими сценаріями візуального туру по приміщеннях зі зміною освітлення залежно від часу доби, варіативністю колірної гами, наявністю елементів декору тощо. Дизайн-проєкт супроводжується пояснювальною запискою, специфікаціями та розрахунком обсягів використовуваних матеріалів, календарним графіком, орієнтовним кошторисом та іншими текстовими матеріалами, необхідними для успішної реалізації проєкту в натурі.

Декорування інтер'єру – це вибір і розміщення в інтер'єрі різних предметів декору, аксесуарів. є одним із завершальних етапів комплексної розробки дизайн-проєкту. Завдяки вмілому декоруванню інтер'єр набуває завершеності та гармонійності. Зазвичай дизайнер самостійно здійснює підбір декоративних елементів інтер'єру.

Авторський нагляд – контроль (нагляд) автора дизайн-проєкту за відповідністю створюваного інтер'єру авторському задуму і технічним параметрам, передбаченим і зафіксованим у проєкті. Авторський нагляд реалізується через: регулярні візити на об'єкт для контролю за перебігом робіт, надання консультацій будівельникам і підрядникам, внесення коригувань і змін у проєкт у випадку виникнення непередбачуваних ситуацій, контроль якості матеріалів і виконаних робіт, звітування замовнику про результати контролю.

На початковій стадії проектування в процесі ескізування, виконуються перспективні начерки вручну. Вони вимагають знання законів перспективи і вміння вільно їх використовувати в малюнку. Ці ескізи, нарисовані від руки – перше об'ємно-просторове вираження композиції проєктованого об'єкта.

У композиційному рішенні малюнка важливим фактором є вибір рівня лінії горизонту. Для найкращого розуміння проєктованого дизайну застосовують навмисне завищення або заниження лінії горизонту від рівня очей глядача:

- високий горизонт в зображенні перспективного малюнка роблять для демонстрації рисунку підлоги і розстановки меблів;
- низький горизонт беруть для виявлення характеру верхньої частини інтер'єру і рельєфу стелі.

Зазвичай перші ескізні начерки перспективних видів виконують за методом фронтальної лінійної перспективи з однією точкою сходу. Залежно від необхідності виявити художні особливості та специфіку дизайну стін точку сходу зміщують лівіше або правіше, щоб розкрити визначену стіну якнайбільше.

Ескіз це ще не остаточний варіант, а лише попередній малюнок. Його завдання полягає в тому, щоб дати можливість в загальних рисах уявити яким буде інтер'єр. Такий малюнок часто виправляється і доповнюється різними деталями. Дизайнер, виконуючи ескізні малюнки вручну, повинен володіти різними техніками графічної подачі, добре відчувати колір, композицію, знати основи перспективи і вміти передавати за допомогою живопису, відмивки або кольорових олівців точну фактуру матеріалів.

Наступним етапом виконується об'ємно-просторова розробка проєктованого інтер'єру за ескізними малюнками. Для цього застосовуються два види проєктної графіки – макетування та моделювання.

Макетування – це процес створення, як правило, з паперу зменшеної версії проєктованого приміщення. Результат цього процесу – макет, візуальна об'ємна композиція за кресленнями майбутньої будови. Така робота необхідна для того, щоб усунути будь-які неточності, незручності майбутнього об'єкта ще на першому етапі його створення. Для досягнення наочності дизайну інтер'єру застосовують концептуальне макетування.

Моделювання – це процес створення віртуальної моделі внутрішнього простору приміщення з метою планування та організації його дизайну. Модель включає в себе розміщення меблів, вибір кольорової гами, освітлення та інших елементів декору. Моделювання інтер'єру допомагає унаочнити майбутній вигляд приміщення після реалізації проєкту та робить процес дизайну більш зрозумілим і точним. Тривимірне моделювання інтер'єру виконується за допомогою спеціалізованих графічних редакторів, результатом процесу є віртуальна модель приміщення.

Створивши основні елементи дизайну в малюнку ручної графіки їх можна швидко перенести в цифровий формат графічного редактора і зробити тривимірну фотореалістичну візуалізацію. Ескізний малюнок інтер'єру дає тільки загальне уявлення про задум дизайнера, а 3D-візуалізація обстановки будинку дозволяє зрозуміти як саме виглядатиме приміщення до найдрібніших деталей. Комп'ютерна візуалізація інтер'єру дозволяє оцінити приміщення з кількох ракурсів, з різним сценарієм освітлення, продемонструвати варіативні колірні рішення, розміщення меблів, використання текстур тощо.

Проєктні креслення інтер'єру – це технічні документи, що детально показують планування та дизайн внутрішнього простору приміщення. Вони містять точні розміри, розташування меблів, електричних приладів, освітлення, розеток, вентиляційних отворів та інших важливих деталей. Для створення повноцінного проєкту дизайну інтер'єру необхідно виконати кілька типів креслень у масштабі та з нанесенням точних розмірів:

- обмірний план – креслення, яке показує точні розміри приміщення, розташування стін, вікон, дверей та інших конструктивних елементів;

- план демонтажу та монтажу – креслення, яке вказує, які стіни будуть знесені, а які побудовані заново, якщо передбачено перепланування приміщення;
- план розміщення меблів – креслення, що показує розташування меблів та основних елементів декору;
- план підлогових покриттів – креслення, яке показує типи і розташування підлогових покриттів;
- план стелі – креслення з розміщенням світильників, вентиляційних отворів та інших елементів на стелі;
- план освітлення – креслення, яке вказує розташування світильників, вимикачів та розеток;
- розкладка плитки – креслення, яке показує розташування плитки у ванній кімнаті, кухні чи інших приміщеннях;
- деталі, вузли, розрізи – креслення, які показують окремі елементи інтер'єру у великому масштабі, щоб детально розкрити їх конструкцію;
- фасади меблів і обладнання – креслення з деталізацією фасадів меблів, кухонних гарнітурів та іншого обладнання;
- розгортки стін – креслення, які показують фронтальні види стін, щоб детально зобразити розташування меблів, дверей, вікон, навісних покриття, декоративні панелі та інші деталі;
- колірна карта – це креслення, яке показує вибір кольорів та матеріалів для різних елементів інтер'єру: стіни, стеля, підлога, меблі та декор.

По завершенні дизайн-проєкту інтер'єру відбувається репрезентація проєкту, на якій відбувається демонстрація основних креслеників, тривимірної моделі, розгорток стін та інших необхідних елементів проєкту, що детально представляють його концепцію, технічні аспекти та візуалізацію інтер'єру.

Контрольні запитання:

1. Визначити послідовність проєктування дизайну інтер'єру.
2. Визначити відмінності між дизайн-концепцією і дизайн-проєктом.
3. Охарактеризувати концепт-борд як різновид творчого пошуку.
4. Мета макетування та моделювання і дизайні інтер'єру.
5. Перерахувати які кресленики входять до дизайн-проєкту інтер'єру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуторов О. Нетрадиційні стилі дизайну інтер'єру: відкриття нових горизонтів у творчості // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – Вип. 67. Том 1. – С. 131-136. – Режим доступу: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/67_2023/part_1/17.pdf
2. Дизайн інтер'єра / Упорядник К. О. Шейкіна. — Х.: Веста, 2010. — 160 с.: іл.
3. Коломієць Л. Зародження та розвиток мультисенсорного дизайну у XX – XXI ст. Народознавчі зошити. – 2012. – № 4. – С. 732-742. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaZo_2012_4_19
4. Куратова М. Г., Тининика А. С. Проєктна графіка (теоретичний та практичний курс для дизайнерів інтер'єру) : навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 022 «Дизайн» дизайн середовища / М. Г. Куратова, А. С. Тининика. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. – 107 с.
5. Лісна О. І. Декоративно-художнє освітлення архітектурного середовища: навчальний посібник / О. І. Лісна; ХНАБГ. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 275 с.
6. Незвешук-Когут Т. С. Дизайн: навчальний посібник / Т. С. Незвешук-Когут. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. – 340 с.

7. Новосельчук Н. Є. Дизайн інтер'єру: навчальний посібник для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» / Н. Є. Новосельчук; за заг. ред. Н. Є. Новосельчук. – Полтава: НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2020. – 165 с.: іл.
8. Олійник О. П. Конструювання меблів та обладнання інтер'єру : підручник / О. П. Олійник, Л. Р. Гнатюк, В. Г. Чернявський. – К. : НАУ, 2014. – 348 с.
9. Олійник О. П. Основи дизайну інтер'єру : навчальний посібник / О. П. Олійник, Л. Р. Гнатюк, В. Г. Чернявський. – К. : НАУ, 2011. – 228 с. : іл.
10. Основи дизайну архітектурного середовища: підручник / Тімохін В. О., Шебек Н. М., Малік Т. В. та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 400 с.
11. Словник основних дизайн-термінів / уклад.: Шостачук Т. В. , Колесник Н. Є. – Житомир: Вид-во «ТОВ-505», 2022. – 48 с.
12. Смоляр О. Неординарність стилю «неомодрен» у створенні дизайнерських інтер'єрних об'єктів України ХХІ століття // Народознавчі зошити. – 2012. – № 6 (108). – С. 1146-1151. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/94889>
13. Сьомка С. В., Антонович Є. А. Дизайн інтер'єру, меблів та обладнання : підручник. – Київ : НАКККиМ, 2018. – 360 с.; рис.
14. Чернявський В. Г. Особливості розміщення творів мистецтва при комплексному формуванні інтер'єру громадських будівель // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2010. – Вип. 24. – С. 437-441. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2010_24_62
15. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра: навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с.